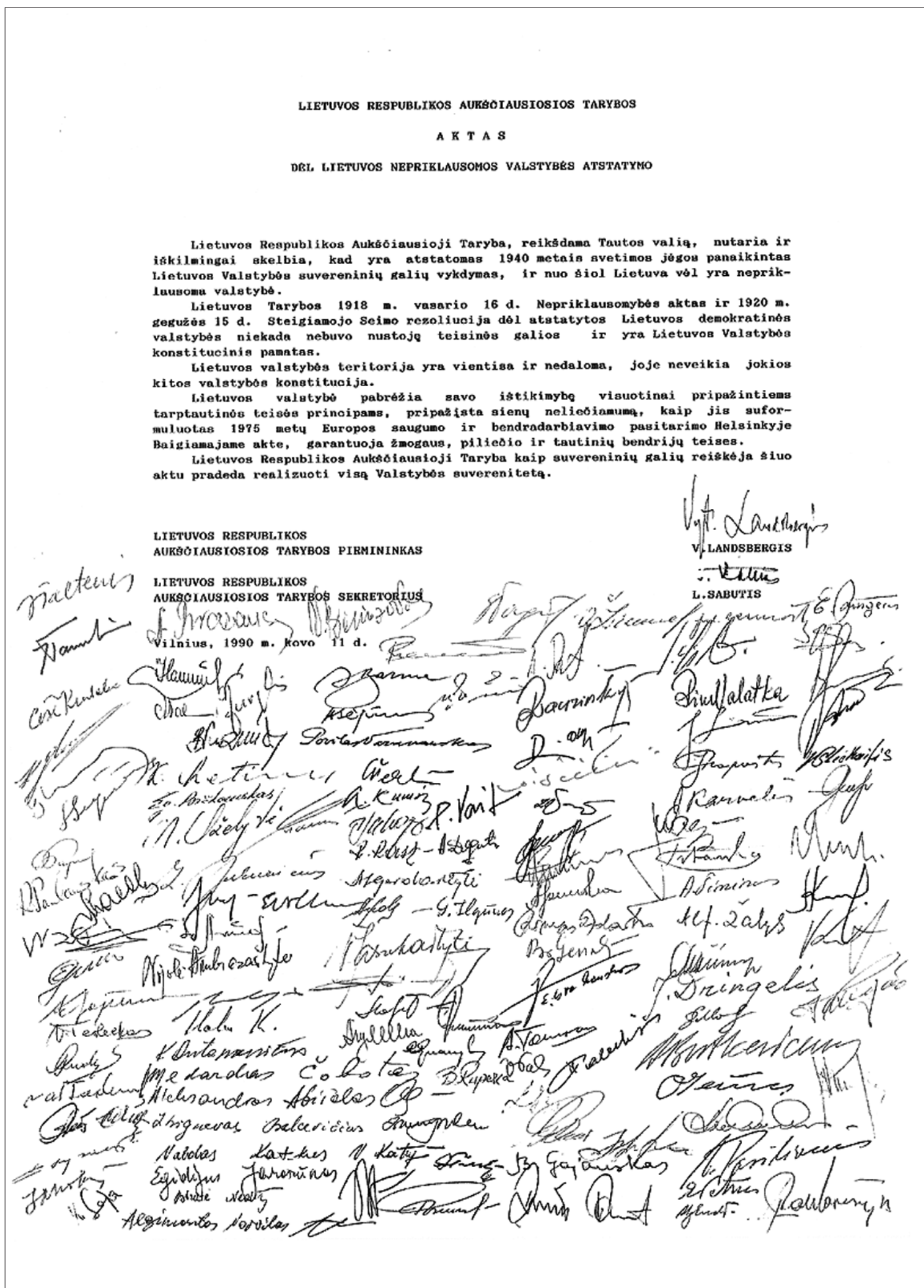

KOVO 11-OJI – LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO DIENA

Atgimimo pradžią ir demokratinę virsmą žymėjo 1987-ieji, kai prie paminklo Adomui Mickevičiui įvyko pirmasis nesankcionuotas mitingas, kuriame viešai buvo pasmerktas 1939 m. rugpjūčio 23 d. Vokietijos ir Sovietų Sąjungos paktas. Jau kitais metais – 1988 m. birželio 3 d. buvo išrinkta Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinė grupė, kurią sudarė 35 asmenys. Tų metų vasarą per visą Lietuvą nuvilnijo pirmieji tūkstantiniai Sąjūdžio organizuoti mitingai. O 1988 m. spalio 22–23 d. Vilniuje susirinkęs Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Steigiamasis suvažiavimas, išrinko Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimą (jį sudarė 220 narių) ir Seimo Tarybą, kurią sudarė 35 asmenys. Sąjūdžio Seimas 1989 m. vasario 15 dienos deklaracijoje pirmą kartą paskelbė aiškiai suformuluotą siekį atkurti nepriklausomą demokratine Lietuvos Respubliką, nepavaldžią Sovietų Sąjungos administracinei sistemai ir jurisdikcijai, o 1989 m. rugpjūčio 23 d. pareiškė, kad 1940 metais politinio diktato ir teroro sąlygomis išrinkto vadinamojo „Liaudies Seimo“ sprendimai neturėjo ir neturi teisinės galios. Realus Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimas įvyko po to, kai jau laisvuose ir demokratinuose rinkimuose buvo išrinktas Lietuvos parlamentas – Aukščiausioji Taryba.

1990 m. vasario 24 d., pirmą kartą per 50 okupacijos metų, įvyko pirmieji laisvi ir demokratiniai rinkimai į tuomet dar Lietuvos TSR Aukščiausiąją Tarybą. Šiuose rinkimuose pirmą kartą per visą okupacijos laikotarpį vyko reali kandidatų konkurencija, o išrinktieji deputatai įgijo Tautos mandatą. Nors šie rinkimai vyko dar aneksuotoje Lietuvoje, tačiau pagrindinis tikslas buvo parlamentiniu keliu panaikinti aneksiją ir viešai pareikšti, kad Lietuva yra nepriklausoma valstybė ir tęsia Lietuvos Respublikos valstybingumo tradicijas. Į pirmąjį posėdį tuomet dar Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatai susirinko 1990 m. kovo 10 d. pavakarę, o vėlyvą 1990 m. kovo 11-osios vakarą išsiskirstė jau kaip demokratinis Lietuvos Respublikos parlamentas.

1990 m. kovo 11-ąją buvo priimtas penkių dokumentų

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ su deputatų parašais. Vilnius, 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos naujasis valstybės archyvas. F. 2, ap. 1, b. 1, l. 1

rinkinys. Svarbiausias šio rinkinio dokumentas – jau Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos priimtas Aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, kuris skelbė, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatai, reikšdami „Tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svertimos jėgos

panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė. Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo Seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos Valstybės konstitu-

cinis pamatas.”

Įvertindamas šios kadencijos parlamento nuopelnus, Lietuvos Respublikos Seimas 1996 m. lapkričio 28 d. priėmė deklaraciją, kuria 1990–1992 m. Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą pavadino Lietuvos Respublikos Aukščiausiąja Taryba-Atkuriamuoju Seimu. Taip buvo įvertinta Lietuvos

Respublikos Aukščiausiosios Tarybos veikla atkuriant valstybės Nepriklausomybę, įtvirtinant Lietuvos valstybingumą, nustatant demokratinės valstybės raidos kelią, tai yra buvo pripažintas visų Atkuriamojo Seimo uždavinių įgyvendinimas.

Anotaciją parengė Žydrūnas Mačiukas ir Vilma Akmenytė-Ruzgienė, LRS

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda siūlo į Seimo pavasario sesijos darbotvarkę įtraukti šešias teisėkūros iniciatyvas, tarp kurių – siūlymai tobulinti teisėkūros procesą, paskatinti įmones didinti darbo užmokesčio fondus, stiprinti darbingumo netekusių asmenų socialinę apsaugą.

Savivaldybės ruošiasi sunkiai judančioms ar atvykti į vakcinavimo vietą negalinčioms senjoroms skiepyti namuose. Iki šiol tokios galimybės nebuvo, nes vakcinų gamintojai apie jų vežimą į namus nebuvo davę instrukcijų. Dabar vienišiemis senjoroms dėl skiepo tenka vykti keliasdešimt kilometrų.

Pandemija pakeitė šimtmečius skaičiuojančios Kaziuko mugės tradicijas. Šiemet sostinės senamiestyje neaidės kalvių dūžiai, neskambės moliniai švilpukai, nosies neries kaimiškių lašinių kvapas. Mugė keliama į internetą. Dalis tautodailininkų virtualią mugę vertina skeptiškai ir joje dalyvauti neketina.

Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininko rinkimuose išskeltiems kandidatams nusprendus atsisakyti juose dalyvauti dabartinio pirmininko **Gabrieliaus Landsbergio** naudai, jis liko vieninteliu kandidatu toliau vadovauti partijai. „Tai, kad rinkimuose likau vienas, yra man asmeniškai labai didelė atsakomybė. Vadinasi, partijoje yra supratimas, kad dabar reikia tęsti tai, kas pradėta ir, svarbiausia, užtikrinti sklandų Vyriausybės bei suburtos koalicijos darbą“, – teigia jis.

Policija vasario 27 d. nubaudė valdančiųjų konservatorių vadovą užsienio reikalų ministrą Gabrielių Landsbergį 15 eurų bauda už naudojimąsi telefonu be laisvų rankų įrangos vairuojant, pranešė portalas *lytas.lt*. Portalo žiniomis, ministro vairuojamas automobilis „Audi S1“ buvo sustabdytas sostinės Kauno gatvėje. Ministro atstovė spaudai Vytautė Šmaižytė portalui *lytas.lt* patvirtino, kad G.Landsbergiui teko susimokėti baudą.

Premjerė Ingrida Šimonytė, komentuodama pastarosiomis savaitėmis išplisusias diskusijas dėl Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininko Tomo Vytauto Raskevičiaus, sako, kad tie, kurie yra nepatenkinti Seimo komitetų pirmininkais ar apskritai dabartinės valdžios priimamais sprendimais, permainingai pareikalauti galės per kitus parlamento rinkimus.

Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininko Tomo Vytauto Raskevičiaus šiose pareigose dalis matyti nenori, dėl to pradėta iniciatyva, kurios autoriai teigia sulaukę daugiau kaip 365 tūkst. piliečių palaikymo, politinę paramą jai išreiškė ir Seimo „valstiečiai“. Teigiantiems, kad atstovauja tik vienos „grupės“ interesus T. Raskevičius atsako, kad per tris mėnesius komiteto darbotvarkėje atsidūrė vos vienas su LGBT susijęs klausimas.

Brandos egzaminai Lietuvoje šiemet baigsis keliomis savaitėmis anksčiau negu pernai, tačiau vėliau negu būdavo įprasta prieš pandemiją ir negu yra reikalinga norintiems įstoti kai kuriose užsienio šalyse. Mokyklų vadovai sako, kad ištęsti mokslo metai naudos abiturientams neduos, o tik sujauks jų planus. Pastebima, kad papildomų konsultacijų moksleiviai dažnai nė nenori, o tai aiškinama nuovargiu ir perdegimu.

Vasario 27 d. sostinės Boriso Nemcovo skvere Latvių gatvėje prie Rusijos ambasados apie pusę šimto žmonių pagerbė Maskvoje prieš šešerius metus nužudytą šio Rusijos opozicionieriaus atminimą. Prie Rusijos ambasados susirinko buvę B. Nemcovo bendražygiai, visuomenės aktyvistai, taip pat su Aleksandro Lukašenkos režimu Baltarusijoje kovojančios šios šalies opozicinių judėjimų atstovai, keli Lietuvos politikai.

Vasario 26 d. atnaujintą paveiktų šalių sąrašą, iš kurių atvykus taikomos griežtesnės izoliacijos sąlygos, papildė Jungtinės Amerikos Valstijos, šį sąrašą „paliko“ Ispanija ir Portugalija. Reikšmingas pokytis vežėjams ir kitiems išvykstantiems iš Lietuvos: pakeistas pranešimo apie išvykimą terminas – nelieka nuostatos informuoti NVSC sužinojus apie išvykimą iš šalies ne vėliau kaip prieš 24 val. iki išvykimo. Šie pakeitimai įsigalioja nuo pirmadienio, kovo 1 d. Švelnesnės izoliacijos sąlygos nuo pirmadienio bus taikomos atvykusiems iš Ispanijos ir Portugalijos, griežtesnės – iš Jungtinių Amerikos Valstijų, skelbia Sveikatos apsaugos ministerija.

Iš Lietuvos išvykstantiesiems nuo šiol išsitiirti dėl COVID-19 bus kiek paprasčiau. Centriniam Klaipėdos terminale pradėjo veikti tyrimų punktas. Tarptautinių kelių atstovų teigimu, ši naujovė ypač svarbi dažnai keliaujantiems asmenims. Žmonės galės rinktis jiems labiau priimtinesnį ėminio būdą – iš nosiaryklės ar seilių. Šiuo metu iš Lietuvos vykstant į daugelį Europos Sąjungos (ES) arba trečiųjų šalių – būtina turėti ne anksčiau kaip prieš 72 arba 48 val. iki atvykimo gautą neigiamą rezultato patvirtinimą – daugeliu atveju šalis pripažįsta ne tik PGR, bet ir greitųjų antigenų testų pažymą. Lietuva taip pat šiuo metu taiko reikalavimą turėti neigiamą koronaviruso testą jau atvykstant į šalį arba jį atlikti iškart atvykus. Vilniaus oro uoste tai galima atlikti nuo vasario mėnesio.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

JAV IŠREIŠKĖ RŪPESTĮ DĖL RUSIJOS NEPAKANTUMO ŽODŽIO LAISVEI

JAV valstybės sekretorius Antony Blinkenas vasario 27 d. per šeštąsias rusų opozicijos politiko Boriso Nemcovo nužudymo metines sakė, kad Amerika yra „labai susirūpinusi“ didėjančiu Rusijos nepakantumu žodžio laisvei.

Rusijos prezidento Vladimiro Putino oponentas B. Nemcovas 2015 metų vasario 27 dieną buvo nušautas ant Maskvos upės tilto netoli Kremliaus.

„Prisimindami Nemcovą patvirtiname savo tvirtą įsipareigojimą dėl žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, – sakoma A. Blinkeno pareiškime. – Liekame labai susirūpinę augančiu Rusijos vyriausybės nepakantumu visoms nepriklausomos raiškos formoms.“

Keli tūkstančiai rusų drauge su Vakarų diplomatais susirinko Maskvoje paminėti metinių ir padėti gėlių B. Nemcovo nužudymo vietoje.

2017 metų liepą buvęs sau-

JAV valstybės sekretorius Antony Blinkenas.

AP

gumo pareigūnas iš Čečėnijos Zauras Dadajevs buvo nuteistas kalėti 20 metų kaip B. Nemcovo nužudymo vykdytojas. Dar keturi vyrai buvo pripažinti kaltais dėl savo vaidmens nužudyme.

Tačiau B. Nemcovo šeima ir bendražygiai mano, kad tikrieji nužudymo organizatoriai iki šiol yra nenubausti. Daugelis pirštu rodo į Maskvos remiamą Čečėnijos vadovą

Ramzaną Kadyrovą ir patį Kremlį.

A. Blinkenas B. Nemcovą pavadino žmogumi, „paskyrusiu savo gyvenimą laisvos ir demokratinės Rusijos kūrimui“.

„Tie, kas garsiai gina savo laisves ir demokratiją Rusijoje, toliau tampa išpuolių ir nužudymų taikiniais, – sakė jis. – Rusijos žmonės nusipelnė geresnės [padėties].“ *LRT*

KREMLIAUS KRITIKAS KALĖS KOLONIJOJE NETOLI MASKVOS

Kremliaus kritikas Aleksejus Navalnas.

youtube.com stop kadras

Vasario 27 d. paaiškėjo, kad Kremliaus kritikas Aleksejus Navalnas jam paskirtą įkalinimo bausmę atliks Vladi-

miro srityje esančioje Pokrovo pataisos kolonijoje Nr. 2, į rytus nuo Maskvos, praneša *TASS*.

Apie A. Navalno įkalinimo vietą paskelbė naujienų portalas „JarNovosti“.

„Pagal šiuo metu turimą informaciją, A. Navalną vasario 26 d. nugabeno į Vladimiro sritį. Bausmę jis atliks IK-2 (Pataisos kolonijoje Nr. 2 – *ELTA*), Pokrovo mieste. Iš pradžių jam bus skirtas karantinas“, – portalui sakė šaltinis, tačiau nepatiksino, ar A. Navalnas jau yra kolonijoje.

A. Navalnas buvo nuteistas 2,5 metų laisvės atėmimo bausme už tai, kad neva pažeidė lygtinio paleidimo sąlygas, kol Vokietijoje gydėsi po apnuodijimo nervus paralyžiuojančia medžiaga „Novičiok“.

ELTA

SAUDO ARABIJA APIE JAV ATASKAITĄ DĖL ŽURNALISTO NUŽUDYMO

Saudo Arabija vasario 26 d. pareiškė „visiškai atmetanti“ išslaptintą JAV ataskaitą, tiesiogiai susiejanti Saudo Arabijos sosto įpėdinį Mohammedą bin Salmaną su brutaliu Rijadą kritikavusio žurnalisto Jamalo Khashoggi nužudymu 2018 metų spalį.

„Saudo Arabijos Karalystės vyriausybė visiškai atmeta neigiamą, neteisingą ir nepriimtą vertinimą ataskaitoje, susijusioje su Karalystės vadovybe, ir pažymi, kad ataskaitoje yra klaidingos informacijos ir išvadų“, – sakoma Užsienio reikalų ministerijos pareiškime.

Vasario 26 d. prezidento Joe Bideno administracijos paskelbtoje ataskaitoje JAV žvalgyba padarė išvadą, kad Saudo Arabijos sosto įpėdinis „patvirtino operaciją Stambu-

le, Turkijoje, siekiant paimti į nelaisvę ar nužudyti Saudo Arabijos žurnalistą Jamalą Khashoggi“.

Dvejų metų senumo ataskaitoje dalis informacijos yra nuasmeninta.

Saudo Arabija anksčiau tvirtino, kad J. Khashoggi žuvo per nesėkmingą operaciją, ir kategoriškai neigė, kad su ja yra susijęs sosto įpėdinis.

„Išties netinkama, jog ši ataskaita su nepagrįstomis ir klaidingomis išvadomis paskelbiama Karalystei aiškiai pasmerkus šį bjaurų nusikaltimą, o Karalystės vadovybei žengus būtinus žingsnius, kad tokia tragedija daugiau niekada nepasikartotų“, – sakoma Užsienio reikalų ministerijos pareiškime.

„Karalystė atmeta bet ko-

kias priemones, kuriomis kėsiamasi į jos vadovybę, suverenumą ir jos teismų sistemos nepriklausomumą“, – pridūrė ministerija.

Princo Mohammedo bin Salmano kritikas J. Khashoggi 2018-ųjų spalį buvo įviliotas į Saudo Arabijos konsulatą Stambule, kur jį nužudė ir jo kūną sukapojo Rijado pasiųsta smogikų komanda, kuriai vadovavo sosto įpėdinio aukščiausio rango patarėjas Saudas al Qahtani.

„Nuo 2017 metų sosto įpėdinis absoliučiai kontroliavo karalystės saugumo ir žvalgybos operacijas, todėl labai mažai tikėtina, kad Saudo Arabijos pareigūnai būtų atlikę tokio pobūdžio operaciją be sosto įpėdinio leidimo“, – sakoma amerikiečių ataskaitoje. *LRT*

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

1960 Town Dr., Naperville, IL 60565-2029

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78. Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$2.00. Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

COVID-19 – NE VIENINTELĖ PROBLEMA

Vaikas su degtukais pavojingas pirmiausia pats sau, bet už tai vaiko kaltinti negali – juk jis nesupranta grėsmės, kuri slepiasi po jam smagių žaidimų. Ši sena kaip degtukai tiesa ne kartą buvo patvirtinta tragiškų įvykių. Deja, šiandieniniame pandemijos kontekste matome, kad net suaugę žmonės linkę elgtis ne ką protingiau už vaiką su degtukais.

Reikia atkreipti dėmesį į Seimo nario Eugenijaus Gentvilo žodžius apie kylančią grėsmę: „Konflikto ir protesto bendruomenės formuojasi: daug židinių. Vieni kaip antivakseriai, kiti kaip antikaukininkai, tretieji prieš verslo sąlygų suvaržymą, ketvirtieji prieš laisvių apribojimą apskritai ir t. t. Ir tai yra sprogstamasis mišinys, kurį turi pagauti politikai ir psichologai. Kažką reikia greitai keisti: labai gera komunikacija su visuomene, nes priešingu atveju atsirastų tokių sproginėjančių židinių, kurių paskui nebesuvaldysi. Tada nusiplėš kaukes ir eis daužyti langus. [...] Aš manau, kad bręsta socialinė krizė, kuri dar yra paskatinta rinkimų rezultatų. Natūralu, kad daug kas nusivylė, nes pasikeitė valdžia - iš karto reikia protestuoti...”

Šiais žodžiais E. Gentvilas iš esmės nusakė politinę situaciją Lietuvoje: kol Ingridos Šimonytės Vyriausybė grumiasi su koronos pandemija, buriamos ir kurtos įvairios grupuotės, nukreiptos prieš dabartinę Lietuvos valdžią. Tiesą sakant, situacija primena prieškarinio Lietuva, kai Sovietų Sąjungos šnipų vadovaujamas komunistinis gaivalas kurstė socialinę nelygybę nepatenkintus visuomenės sluoksnius; skirtumas tik tas, kad anais laikais Lietuvos piliečiai buvo sąmoningesni, o to šnipų vadovaujamo gaivalo vadai neturėjo jokios oficialios, teisėtos valdžios. Šiandien – pasižiūrėkime, ką kalba Kremliaus projektu vadinamas Ramūnas Karbauskis ir jo parankiniai, ir bus aišku, kam naudinga jo veikla. Jau nekalbant apie moralinę šio reikalo pusę: žmogus, atsakingas už nevaldomą pandemijos protrūkį, kurio susirgimų ir mirčių mastai pavertė Lietuvą liūdna Europos lydere, veidmainiškai moralizuoja I. Šimonytės Vyriausybę, neva, ji kažką blogai daro! Nors akivaizdu, kad situacija net nepalyginamai geresnė nei ta, kurią paliko R. Karbauskio valdančioji dauguma, tiesiog padėgusi Lietuvą.

Patirianti milžinišką spaudimą, premjerė I. Šimonytė, atrodytų, linkusi eiti į kompromisą ir kai kuriose srityse atlaisvinti karantino apribojimus: „Vyriausybė apsisprendė priimti šitą riziką. Tai nėra pirmas kartas, kada ekspertai siūlė kitaip. <...> Vyriausybė sveria rizikas ir mano, kad tas rizikas gali suvaldyti, tačiau, be jokios abejonės, po šitų atlaisvinimų situaciją labai akylai stebėsime ir jeigu matysime, kad tai nepasiteisino (o kai kuriose šalyse, deja, bet taip atsitiko) tuomet reikės priešingų sprendimų.” Premjerė jau anksčiau yra kalbėjusi, kad labiausiai norėtų išvengti trečiosios bangos. Tačiau kalbėdama apie atlaisvinimus, vyriausybės vadovė pasakė ir kai ką svarbaus, ką galbūt ne visi išgirdo - jeigu bus užsikrėtusiųjų didėjimas, bus įvedami dar griežtesni ribojimai, nei yra dabar. Pavyzdžių irgi yra – tarkime, Vokietija, kur karantino apribojimus teko griežtinti.

RUSIJOS GEOPOLITINĖS PERGALĖS AR „PERGALĖS”?

Europos Sąjungos užsienio reikalų ministrai nusprendė taikyti sankcijas Rusijai dėl Aleksejaus Navalno įkalinimo. Žengtas politinis žingsnis, kuris artimiausiu metu virst konkretiu sankcionuojamų asmenų sąrašu.

Visgi ne visus Europos Sąjungos sprendimus pradžiugino – netrūksta svarstymų, jog priemonės tik simbolinės ir neturės įtakos procesams Rusijoje. Iš dalies tai tiesa. Galima svarstyti, kad Vakarų šalių sankcijos dramatiškai Navalno padėties nepagerins. Vargu, ar artimiausiu metu atsirastų bendra Europos strategija Rusijos atžvilgiu. O Kremliaus atstovai toliau atvirai šaipysis.

Bet toks požiūris – paviršutiniškas. Reikia suprasti, kad Europos Sąjungos sankcijos yra mažiausio bendro vardiklio išraiška. Kadangi 27 valstybės narės turi faktinę veto teisę, galutiniame rezultate griežtos pozicijos šalininkus „praskiedžia” tie, kuriems Rusija yra komercinis interesas ar

amžino dialogo vilties žemė. Tačiau niekam nekilo abejonų, jog Kremliaus veiksmams reikalauja atsako.

Be to, žvelgiant į visas šiuo metu Europos Sąjungos taikomas sankcijas Rusijai neįkyla abejonų, kad jos yra griežčiausios bendrijos istorijoje. Greta Krymo aneksijos, agresijos Ukrainoje ir kitų veiksmų, Navalno byla atvėrė kelią pasitelkti ir žmogaus teisių apsaugos mechanizmą. Kadaise, net po karo Ukrainoje pradžios, tai atrodė sunkiai tikėtina.

Galiausiai, būtų klaidinga manyti, kad esama situacija reiškia dar vieną Kremliaus triumfą prieš Vakarus. Rusijos politikai demonstruoja raumenis ir nurašo Vakarų veiksmus kaip nereikšmingus, bet tai – brangiai šalies gyventojams kainuojantis „malonumas”.

Juk realiosios Rusijos gyventojų pajamos nuo 2013 m. smuko beveik 11 proc. Tą sąlygojo sankcijos, naftos kainų kritimas, pandemija ir kt.

veiksniai. Negana to, pasauliui sparčiai grėžiantis žalosios energetikos link, pusę Rusijos eksporto apimčių ir didelę biudžeto pajamų dalį tebesudaro nafta ir dujos. Tai nėra gera žinia valstybei, kuri didžiausia pasaulyje pagal teritoriją, tačiau ekonominiiais raumenimis nusileidžia net ir gerokai mažesnėms Pietų Korėjai ar Italijai. Neverta daug kalbėti ir apie žmogaus teisių padėtį.

Tą vienaip ar kitaip jaučia ir kaimyninės šalys. Geriausias pavyzdys – kadaise broliška laikyta Ukraina, kuri jau net savo konstitucijoje jau įrašė principą tolti nuo Rusijos bei siekti narystės euroatlantinėje bendrijoje. Prieš dešimtmetį mažai kas būtų patikėjęs tokia perspektyva. Net ir pačių Rusijos lyderių, įskaitant užsienio reikalų ministrą, prezidento patarėjus ar parlamentarų, atžalos kažkodėl mokosi Vakarų šalyse.

Tokios tad tos geopolitinės pergalės.

Linas Kojala, politologas

JAV IR EUROPOS DIPLOMATAI PAGERBĖ BORISO NEMCOVO ATMINIMĄ

JAV ambasadorius Rusijoje Johnas Sullivanas vasario 27 d. apsilankė vietoje ant Maskvos upės tilto netoli Kremliaus, kur prieš šešerius metus buvo nužudytas politikas Borisas Nemcovas, pranešė JAV

ambasada Maskvoje.

„Ambasadorius Sullivanas prisidėjo prie kolegų per Borisą Nemcovą – rusų politiko, atsidadavusio kovai už geresnę savo šalies ir savo tėvynainių ateitį – 6-ąsias žiaurais

nužudymo metines”, – socialiniame tinkle „Twitter” parašė JAV ambasados atstovė Rebecca Ross. Ji pažymėjo, kad B. Nemcovas „išlieka pavyzdys daugeliui žmonių, siekiančių teisingumo, skaidrumo ir laisvės”.

B. Nemcovas, vienas įnirtingiausių V. Putino kritikų, dirbęs jo pirmtako Boriso Jelcino administracijoje, 2015 metų vasario 27 dieną buvo nušautas ant Maskvos upės tilto netoli Kremliaus.

2017 metų liepą buvęs saugumo pareigūnas iš Čėčėnijos Zauras Dadajevs buvo nuteistas kalėti 20 metų kaip B. Nemcovo nužudymo vykdytojas. Dar keturi vyrai buvo pripažinti kaltais dėl savo vaidmens nužudyme.

Tačiau B. Nemcovo šeima ir bendražygiai mano, kad tikrieji nužudymo organizatoriai iki šiol yra nenubausti. Daugelis pirštu rodo į Maskvos remiamą Čėčėnijos vadovą Ramzaną Kadyrovą ir patį Kremlių.

B. Nemcovo atminimą vasario 27 d. taip pat pagerbė Europos Sąjungos pasiuntinys Rusijoje Markusas Edereris, ES, Jungtinės Karalystės ir kitų Vakarų šalių ambasadų vadovai bei atstovai, tviteryje pranešė ES atstovybė. Jie padėjo gėlių B. Nemcovo nužudymo vietoje. „Nemcovas išlieka pavyzdys tiems, kam svarbios laisvė, žmogaus teisės, demokratija”, – sakoma ES atstovybės praneškime.

Į protesto akcijas Vilniuje sureagavo ir Lietuvos euroarlamentarai. Aušra Maldeikienė socialiniame tinkle „Facebook” replikavo: „Kirpyklos, barai, restoranai ir kavinės Briuselyje neveikia nuo spalio vidurio. Nuo 10 val. vakaro iki 6 ryto - komendanto valanda, negalima vaikščioti. Negirdėti kalbų, kada atidarys. Neaišku, kada neliks komendanto valandos. Tiesa, visą laiką dirbo knygynai. Nes knygos Briuselyje priskirtos būtiniausioms prekėms. Kodėl rašau? Na, kad neatrodytų, jog kitur pyragai saldesni.” Tai atsakymas visiems, verkiantiems, kad Lietuvoje apribojimai per griežti, deja, minios balsas garsnis, ir vargu bau kas nors įsiklausys į argumentus.

Pasaulinio lygio mokslininkai ir medicinos ekspertai teigia, kad pandemiją galima pažaboti tik paskiepijus didesniąją dalį gyventojų. Šioje srityje turime puikiu pavyzdžiu pasitaraujantį Izraelį, kuris sėkmingai vykdo gyventojų vakcinaciją ir netgi kuria vaistus. Deja, negalime teigti, kad Lietuvos ir Izraelio situacija panaši... Mes esame nuolatinėje hibridinio karo būsenoje su putinistine Rusija ir net kovojant su koronos pandemija dar tenka eikvoti jėgas šiame kare. Tikrai neatsitiktinis sutapimas, kad didžiausi I. Šimonytės Vyriausybės kritikai, koneveikiantys ją dėl neva perdėtų apribojimų, dėl „priverstinės vakcinacijos neteisėtumo” staiga ėmė rūpintis, kodėl Lietuva neperka... rusiškos vakcinos „Sputnik V”! Ogi todėl, anot premjerės, kad tai ne šiaip vakcina – tai hibridinio karo prieš Vakarus elementas! Juk Kremlius neskuba paskiepioti savo Rusijos gyventojų, bet atkakliai perša deficitinę vakciną būtent Vakarams. Tai, kad jos jau įsigijo V. Putino simpatikai Vengrijoje ir Čekijoje, tik įrodo I. Šimonytės žodžių pagrįstumą. Ir tai nėra tik konkurencija tarp vakcinų gamintojų. Ministrė Pirmininkė teigė, kad bendri Europos Sąjungos pirkimai užtikrins pakankamą Vakaruose gaminamų vakcinų tiekimą Lietuvai, todėl „nėra jokio reikalo” svarstyti apie rusiškos vakcinos pirkimą, net jei ją patvirtintų Europos vaistų agentūra.

Gali būti, kad artimiausioje „protesto akcijoje” nepamatsime plakatų su reikalavimu pirkti rusišką vakciną?

Kęstutis Šilkūnas

LIETUVOS ŽMONĖS PASITIKI LIETUVOS KARIUOMENE, YPAČ TEIGIAMAI VERTINA NATO SĄJUNGININKŲ BUVIMĄ LIETUVOJE

Lietuvos kariuomenė.

Ievos Budzeikaitės nuotr.

Lietuvos gyventojai pasitiki Lietuvos kariuomene ir palankiai ją vertina, turi labai teigiamą požiūrį į NATO sąjungininkų buvimą Lietuvoje, pritaria krašto apsaugos biudžeto didinimui. Tokias nuostatas rodo Krašto apsaugos ministerijos užsakymu 2020 m. gruodžio mėn. rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimo kompanijos „Spinter tyrimai“ atliktos apklausos rezultatai.

„Labai svarbu, kad didžioji dauguma Lietuvos gyventojų pasitiki Lietuvos kariuomene ir turi teigiamą nuomonę apie Lietuvos narystę NATO, sąjungininkų buvimą šalyje. Didėja Lietuvos gyventojų pritarimas krašto apsaugos biudžeto didinimui, kolektyvinės gynybos įsipareigojimams, Lietuvos karių dalyvavimui tarptautinėse operacijose. Lietuva pastaraisiais metais nuosekliai investuoja į Lietuvos kariuomenės modernizavimą, Aljanso ryšių stiprinimą ir sugebėjo užsitikrinti tvirtą NATO sąjungininkų paramą. Kariuomenės palaikymas visuomenėje rodo, jog Lietuvos gyventojai supranta saugumo grėsmes, vertina Aljanso

saugumo stiprinimo iniciatyvas regione”, – sako krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas, reziumuodamas apklausos rezultatus.

Ministras taip pat atkreipia dėmesį, kad auga žmonių gebėjimas atpažinti dezinformaciją, informacines atakas ir melagienas, bet dažniausiai tai atpažįstantys yra jauni žmonės. „Be abejonės, norėtusi, kad visuomenės atsparumas būtų didesnis, kita vertus, kalbant apie kibernetinį saugumą, 36 proc. apklaustųjų nesutinka, jog Lietuvos institucijos tinkamai tokį saugumą užtikrina”, – sako A. Anušauskas.

Lietuvos gyventojų pasitikėjimas savo šalies kariuomene išlieka aukštas ir toliau auga

Remiantis atliktos apklausos duomenimis, Lietuvos gyventojų pasitikėjimas savo šalies kariuomene išlieka itin aukštas ir toliau auga – ja pasitiki 73 proc. Lietuvos gyventojų ir tai yra 3 procentiniais punktais daugiau nei 2019 metais. 72 proc. apklaustųjų palankiai vertina kario profesiją.

Remiantis tyrimo rezultatais, 65 proc. respondentų

pritartų artimo žmogaus sprendimui savanoriškai atlikti privalomąją pradinę karotarnybą – 4 procentiniais punktais daugiau nei 2019 metais. 58 proc. pritartų artimo žmogaus sprendimui tapti profesinės karotarnybos kariu.

Tiriant Lietuvos gyventojų gebėjimą atpažinti informacines atakas ir klaidinančią informaciją, lyginant su 2019 m., gebančių atpažinti padidėjo 7 procentais. 48 proc. respondentų teigia, kad geba atpažinti informacines atakas ir klaidinančią informaciją: 9 proc. visada, 39 proc. – dažniausiai.

Siekiant išsiaiškinti visuomenės požiūrį į valstybinių institucijų gebėjimą užtikrinti kibernetinį saugumą, į klausimą buvo įtrauktas naujas klausimas. 46 proc. respondentų mano, kad Lietuvos institucijos tinkamai užtikrina šalies kibernetinį saugumą.

Beveik metus Lietuvos kariuomenė skyrė pagalbą įvairioms civilinėms bei vidaus tarnybos sistemos institucijoms, vykdydama ilgiausią kada nors teiktą kariuomenės paramos operaciją Lietuvoje, kurios metu kariai atliko ir visiškai jiems nebūdingas funkcijas. Vertindami karių pagalbą, 62 proc. Lietuvos gyventojų mano, jog Lietuvos kariuomenės pagalba COVID-19 pandemijos metu yra pakankama. Pozityviausiai kariuomenės indėlį vertino moterys, aukštąjį išsilavinimą turintys ir aukštesnes pajamas

gaunantys asmenys.

Ypač teigiamas požiūris į narystę NATO ir sąjungininkų pajėgų buvimą Lietuvoje

87 proc. apklaustųjų palankiai vertina Lietuvos narystę NATO. Ir tai yra didžiausias procentas per pastaruosius penketą metų. Be to, dar 83 proc. apklaustųjų Lietuvos gyventojų pritaria sąjungininkų buvimui Lietuvos teritorijoje.

75 proc. apklausos dalyvių mano, kad 2017 m. į Lietuvą atvykęs Vokietijos vadovaujamas tarptautinis NATO batalionas padeda atgrasyti priešiškausiems valstybėms. Reaguojant į pasikeitusią saugumo situaciją regione, aukštos parengties daugianacionaliniai koviniai pajėgumai nuo 2017 m. gynybos ir atgrasyimo tikslais yra dislokuoti ne tik Lietuvoje, bet ir kitose Baltijos šalyse bei Lenkijoje.

77 proc. apklaustųjų pritaria, kad nuolatinės JAV ir kitų sąjungininkų karinės pratybos Lietuvoje gerina pasirengimą ginti Lietuvos teritoriją ir tuo pačiu atgraso nuo priešišku veiksmų.

72 proc. respondentų mano, kad Lietuva turėtų ginti ir (ar) suteikti karinę paramą NATO valstybėms karinio konflikto metu. Tai paremia Lietuvos gynybos politikos principą, kad šalis turi būti pasirengusi bendriems veiksams su NATO sąjungininkais ginant Lietuvą ar kurią kitą NATO valstybę.

Lietuvos gyventojai pritaria, kad Lietuva turėtų prisidėti prie tarptautinės bendruomenės pastangų, mūsų kariai turėtų būti siunčiami į tarptautines operacijas, jeigu to prašo sąjungininkai: lyginant su 2019 m., taip manančiųjų skaičius išaugo nuo 68 proc. iki 76 procentų.

60 proc. apklausos dalyvių teigia, kad pritaria Lietuvos karinės paramos Ukrainai teikimui, 69 proc. apklaustųjų pritaria, kad Lietuva turėtų aktyviau prisidėti prie kovos su tarptautiniu terorizmu.

Pagrindinė strateginė partnerė gynybos srityje nurodo JAV

Apklausos dalyviai, paprašyti įvardyti tris valstybes, kurios yra Lietuvos strateginės partnerės gynybos srityje, pirmoje vietoje nurodė Jungtines Amerikos Valstijas, toliau seka Lenkija, Vokietija. Lyginant su 2019 m., reikšmingai nuo 38 proc. iki 60 proc. padidėjo manančiųjų, kad Lenkija yra strateginė Lietuvos partnerė gynybos srityje. Dvišalis ir daugiašalis karinis bendradarbiavimas su JAV, Vokietija, Lenkija, Baltijos ir Šiaurės šalimis ir kitais sąjungininkais yra svarbus Lietuvos gynybos pajėgumams, gebėjimams veikti kartu, taip pat ir regioniniam, ir tarptautiniam saugumui stiprinti.

Paklausti įvardinti draugiškiausias Lietuvai Europos valstybes, respondentai daugiausiai procentinių punktų skyrė Latvijai, Lenkijai, Estijai, Vokietijai.

Išaugo Lietuvos gyventojų pritarimas gynybos biudžeto didinimui

Apklausos duomenys rodo, kad 66 proc. Lietuvos gyventojų pritaria, kad krašto apsaugos finansavimui turi būti skiriami 2 proc. BVP, taip pat 37 proc. respondentų linkę sutikti, kad Lietuvos krašto apsaugos finansavimas iki 2030 m. turi pasiekti 2,5 proc., kaip tai numatė 2018 m. rudenį pasirašytas Lietuvos Respublikos Seime atstovaujama partijų susitarimas dėl Lietuvos gynybos politikos gairių. **LR KAM**

TARTASI DĖL LIETUVOS IR JAV BENDRŲ INFRASTRUKTŪROS PROJEKTŲ LIETUVOJE ĮGYVENDINIMO

Vasario 25 d. Lietuvos krašto apsaugos viceministras **Vilius Semeška**, susitikęs su JAV ambasados gynybos bendradarbiavimo skyriaus atstovais, aptarė Lietuvos ir JAV bendradarbiavimą įgyvendinant bendrus

infrastruktūros projektus, kurie prisideda ne tik prie Lietuvos karių, bet ir JAV ir kitų sąjungininkų Lietuvoje treniruočių, gyvenimo sąlygų gerinimo.

„Bendradarbiavimas su JAV gynybos ir saugumo srityje yra

vienas iš svarbiausių Vyriausybės prioritetų. JAV parama reikšmingai prisideda prie Baltijos regiono, o taip pat ir Lietuvos gynybos pajėgumų stiprinimo. Esame dėkingi JAV ambasadai už visą teikiamą paramą ir džiaugiamės, kad mūsų bendradarbiavimas tik stiprėja. Puikus to pavyzdys yra jau trečią kartą Lietuvoje dislokuotas JAV batalionas. Didiname mūsų JAV ir Lietuvos kariuomenių sąveikumą su JAV parama įsigydami JAV įrangos – šarvuotuosius visureigius, sraigtasparnius. Sieksime tolimesnio glaudaus bendradarbiavimo su JAV”, – sakė krašto apsaugos viceministras V. Semeška.

Pastariausiais metais ypač

stiprėja bendradarbiavimas su NATO sąjungininkais, daugėja bendrų pratybų, todėl siekdama užtikrinti atgrasymą ir sąlygas tiek mūsų, tiek sąjungininkų kariams, Lietuva plečia poligonus, gerina infrastruktūrą. Papildomai yra investuojama ir į karinio mobilumo gerinimą – nuo praėjusių metų pavasario eksploatuojama šalia Pabradės poligono esanti Pažeimėnės geležinkelio atšaka, kuri padeda užtikrinti patogesnę į Lietuvą atvykstančių NATO sąjungininkų karinės technikos ir kitos įrangos perdislokavimą. JAV taip pat yra investavusios į Lietuvos kariuomenės poligonų pritaikymą kariuomenės reikmėms. Lietuvos kariuomenės poligonuose Pabradoje, Rukloje, Kazlų Rūdoje už JAV lėšas įrengti keli projektai – taikliųjų

šaulių ir snaiperių, lengvųjų pėstininkų ginklų ir sunkiųjų kulkosvaidžių, pėstininkų kovos mašinų šaudyklos, remonto dirbtuvės, kita mokymų ir poligonų infrastruktūra.

Lietuva ir JAV vysto ir bendrus projektus ginkluotės sistemų įsigijimų srityje. Pvz. jau daugelį metų iš JAV įsigyjamos prieštankinių raketų sistemos „Javelin”, su Jungtinių Valstijų vyriausybe pasirašytos sutartys dėl 4 sraigtasparnių „Black Hawk”, 200 amerikietišku šarvuotųjų visureigių JLTV įsigijimo.

2020 m. Krašto apsaugos ministerijos užsakymu atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenis, Lietuvos gyventojai pirmoje vietoje JAV nurodo kaip svarbiausią strateginę partnerę gynybos srityje. **LR KAM**

Lietuvos krašto apsaugos viceministro Viliaus Semeškos ir JAV ambasados gynybos bendradarbiavimo skyriaus atstovų derybos.

G. Maksimovicz-Alkema nuotr.

PARTIZANŲ DNR BANKAS – GALIMYBĖ IR ATEIČIAI

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras pranešė svarstantis galimybę įsteigti partizanų artimųjų DNR banką. Jo reikia, kad būtų lengviau identifikuoti rastus nužudytųjų palaikus. Pasak centro atstovų, per artimiausius kelerius metus gali būti atrasta dar daugiau partizanų, o duomenys galėtų būti saugomi ir ateičiai, kai technologijos pažengs į priekį ir turimą informaciją pavyktų dar labiau išnaudoti.

DNR – būdas atpažinti

Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė įsitikinusi – Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro ketinimas kurti partizanų artimųjų DNR duomenų bazę yra itin svarbus žingsnis. Būtent tada, kai buvo aptikti tėvo, Adolfo Ramanausko-Vanago palaikai, galutinis taškas identifikuojant partizanų vadą buvo būtent DNR tyrimas.

„Kada pradėjo aiškėti, kad tai bus mano tėčio, A. Ramanausko palaikai, tai atvažiavo pas mane darbuotojai iš Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro. Tai buvo gerokai prieš metus, kol tie tyrimai buvo patvirtinti. Paėmė

mano DNR. Laikas bėga į priekį, visokie atsitiktinumai ir virusai. O ką gali žinoti? Tokį dalyką (red. DNR banką) turėti labai gerai.” – sako A. Ramanauskaitė-Skokauskienė.

Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras teigia – partizaninėse kovose žuvo apie 20 tūkst. žmonių. Pagal centro tyrėjų rastą 1946 m. dokumentą, visi žuvę „banditai” turėjo būti atvežti į valsčių centrus, ten atpažįstami, fotografuojami ir slapta užkasami. Todėl rusena viltis surasti gerokai daugiau partizanų.

„Prašo artimieji paimiti jų DNR mėginius, kad nustatytų, jeigu būtų kada nors rasti jų artimieji, tapatybes. Dabar laikas toks, kai daug praleista. Broliai, seserys žuvusių partizanų, tai jiems dabar irgi pažiūrėkite 80-90 metų. Ir dėl to reikia, kuo greičiau.” – sako Eugenijus Peikštenis, LGGRTC Memorialinio departamento vyresnysis patarėjas.

Pagrindas kurti banką jau yra

Pasak E. Peikštenio, pagrindas tokiam DNR bankui jau padėtas. Centro darbuotojai jau yra surinkę kai kurių

Kryžkalnyje atidaromas memorialas kovoje su sovietų okupantais žuvusiems partizanams.

partizanų artimųjų biologinius mėginius ir saugo juos Teismo medicinos tarnyboje, tačiau jeigu mėginių ir informacijos toliau daugėtų, tarnyboje galiausiai pritrūktų vietos.

„Reikia tam tikros infrastruktūros. Neypatingai išskirtinės. Sakykim kaulų laikymui reikėtų šaldiklių su reikiama temperatūra, o seilių ėminių laikymui tiesiog reikėtų tam tikrų kambario temperatūros sąlygas atitinkančių patalpų ir erdvių.” – sako dr. Romas Raudys, Teismo medicinos

tarnybos direktorius.

Reikėtų ne tik patalpų, kur būtų laikomi biologiniai ėminiai, bet ir informacinės duomenų saugyklos su prieiga. Bet kyla etinių klausimų: kas turėtų prieigą prie tokios duomenų bazės? Vilniaus Universiteto prof. habil. dr. Rimantas Jankauskas sako, duomenys turėtų būti naudojami tik identifikuojant palaikus.

„Medžiaga, biologiniai duomenys būtų naudojami būtent tam konkrečiai specifiniam tikslui, kad nebūtų gali-

ma jais piktnaudžiauti.” – sako VU profesorius.

Pasak R. Jankausko, per Nepriklausomybės dešimtmečius buvo prarasta daugybė medžiagos, o žvelgiant į ateitį, tobulejančias technologijas, tikėtina, vėliau ta pati informacija galės atskleisti dar daugiau detalių apie partizanus. Kada galėtų atsirasti naujoji partizanų DNR duomenų bazė, kol kas nėra aišku. Situaciją stebi ir Prezidentūra, ir Vyriausybė.

Žyngintas Abromaitis, Jūratė Anilionytė, LRT

LGGRTC DIREKTORIUS SUREAGAVO Į VIEŠĄ ISTORIKŲ LAIŠKĄ: VYRAUJA AŠTRI PRIEŠPRIEŠA IR INERTIŠKUMAS

Minėjimas prie LGGRTC, asociatyvi nuotr.

J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

Atsiliepdamas į Vilniaus universiteto istorikų atvirą laišką Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) gen. direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas pakvietė kolegas diskutuoti ne per žiniasklaidą, o susėdus prie bendro stalo pagal mokslo visuomenėje vyraujančias tradicijas.

Reaguodamas į atvirą Vilniaus universiteto istorikų laišką,

A. Jakubauskas teigė apgailėstaujantis, kad jau daugiau nei mėnesį besitęsiantys vieši debatai apie padėtį LGGRTC dėl galbūt skirtingų interesų ir skirtingų pasaulėžiūros aspektų iki šiol neišaugo iki konstruktyvios diskusijos.

„Anaiptol, vyrauja aštri priešprieša ir inertiškas. Tačiau giliai širdyje tikiu, kad mus su Jumis vienija bendras tikslas – valstybės pozicijos istorinis pagrindi-

mas ir įprasminimas, juk anot prof. Vytauto Landsbergio, kurio žodžius cituojate savo laiške, „svarbu neišivelti į anos pusės melagių primetamus žaidimus dėl praeities, ir laikytis savo, tiesos ir faktų kelio”.

Gerbdamas Jūsų nuomonę ir profesines kompetencijas, tikiuosi dabar ir ateityje abipuse pagarba ir tolerancija grįsto dialogo. Man yra svarbios Jūsų, kaip profesionalių

tyrėjų, ekspertinės įžvalgos”, – rašė A. Jakubauskas.

Jis sakė visuomet esantis atviras konstruktyviai diskusijai, bet negalintis toleruoti kai kurių iš anksto suformuotų nepagrįstų iracionalių kaltinimų ar mėginimų supriešinti su kitais žmonėmis, institucijomis ar tautinėmis grupėmis.

„Manau, kad tai kyla iš informacijos stygiaus, o galbūt klaidingų viešojoje erdvėje sklindančių nuomonių interpretacijos.

Suprasdamas esamos padėties rimtumą, įvertindamas esamų problemų, kurios tęsiasi jau daugelį metų, mastą, siekdamas, kad LGGRTC galėtų efektyviai funkcionuoti dabar ir ateityje, tolygiai vykdydamas visus jai keliamus uždavinius ir stengdamasis išpildyti Lietuvos žmonių teisėtus lūkesčius į mūsų valstybės istorinę atmintį, kai tik leis karantino sąlygos susirinkti kartu, maloniai kviečiu Jus atvirai konstruktyviai ir produktyviai diskusijai. Prašau apie ketinimus dalyvauti diskusijoje pranešti adresu: centras@genocid.lt”, – portalui LRT. It atsiųstame kreipimesi rašė A. Jakubauskas.

Adas Jakubauskas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius

LIETUVOS NACIONALINIS MUZIEJUS PLĖSIS

Baigus daugiau nei dešimtmetį trukusią renovaciją, Vilniuje balandį duris atvers vienuoliktasis Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys.

Jis įrengtas buvusių carinių kareivinių pastate, esančiame T. Kosciuškos gatvėje.

„Padalinį lankytojams atversime balandžio pabaigoje, bus oficialus atidarymas. Tas pastatas iki šiol visą laiką buvo uždaras, jis niekada nebuvo visuomenei prieinamas, todėl ir nėra labai gerai žinomas, bet žmonės jį atpažins tada, kai pradės tėti, visi šio pastato langai nuolat švies. Tai iš šviesos jį galima bus atpažinti”, – žiniasklaidai pasakojo Nacionalinio muziejaus Rūta Kačkutė. Anot jos, šio pastato cokoliniame aukšte įrengtos atvirosios saugyklos, jose iš kitų Nacionalinio muziejaus saugyklų bus perkeliama ir saugoma dalis etnografinių rinkinių. Čia taip pat sudarytos sąlygos dirbti mokslininkams.

Pirmajame ir antrajame buvusių kareivinių aukštuose ketinama rengti kintamas parodas.

„Pradėsime nuo parodos apie Egipto mumijas, apie tas Egipto mumijas, kurios yra saugomos Lietuvoje, pasakosime apie tai, kaip jos čia atsirado, kas tai per mumijos”, – pridūrė ji. **LRT**

PREZIDENTAS ANTANAS SMETONA JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE 1941-1944 METAIS

Vytauto Didžiojo universiteto profesorius dr. Juozas Skirius

II dalis.

(Pradžią š.m. vasario 16 d. „Dirvos“ laidoje)

Prezidento Antano Smetonos atvykimo į JAV garbei Niujorko viešbutyje „Pierre“ 1941-ųjų kovo 13 d. surengtos vaišės.

© Istorinė Prezidentūra

Š.m. kovo 10 d. sukanka 80 metų nuo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos atvykimo į JAV su šeima. Ta proga spausdiname Vytauto Didžiojo universiteto profesoriaus dr. Juozo Skiriaus paruoštą straipsnį šia tema.

A. Eidintas teigia, jog prezidentas tikėjosi JAV lietuvių tautininkų finansinės ir moralinės paramos; pelnytis pragyvenimui iš paskaitų lietuvių kolonijose ir vėliau išgauti Lietuvos auksą, padėtą JAV bankuose, kurį panaudotų politinėms akcijoms. Istoriko nuomone, A. Smetonos ryžtą vyksti į JAV, be jokios abejonės, stiprino ir pati JAV administracija bei jos palanki politika Baltijos šalių valstybinio statuso klausimu¹. JAV istorikas Alfredas Erikas Senn'as pažymi, jog A. Smetona norėjo likti Europoje, bet negalėjo rasti, kur gyventi, o iš tikrųjų neturėjo pajamų. Vokietija atsisakė suteikti jam prieglobstį, Šveicarijos vyriausybė irgi nedavė leidimo nuolat gyventi².

Įdomu pastebėti, jog A. Smetona matė save kaip išeivijos vienytoją. Jis minėtame 1940 m. lapkričio 12 d. laiške generaliniam konsului J. Budriui rašė: „Galėčiau pavažinėti su pranešimais po lietuvių kolonijas ir ten savo žiniomis šviesti Lietuvos padėtį, rodyti jiems Lietuvos perspektyvas. Žodžiu sakant, tektų nuteikti mūsų tautos gaivinimo linkme visas sroves ant bendro pa-

grindo³. Reikia manyti, kad Lietuvos tragedija, prezidento supratimu, leis daliai išeivijos nebeprisiminti A. Smetonos nedemokratiško valdymo ir telks apie jį išeiviją Lietuvos vadavimui.

Tačiau JAV valdžia, nepageidaujama A. Smetonos politinės veiklos, 1940 m. rugsėjo 14 d. duodama vizą, išreikalavo jo raštišką pasižadėjimą nelaikyti savęs oficialiu asmeniu ir į JAV vyksti tik privatus žmogaus statusu. Su tuo sutikdamas prezidentas stipriai apribojo savo būsimą veiklą Amerikoje.

1940 m. rugsėjo mėn. pabaigoje pasklidusi žinia tarp išeivijos apie prezidento galima atvykimą į JAV sujudino vietinius lietuvius. Dešinesnės pakraipos platesnieji išeivijos sluoksniai iš esmės laukė susitikimo su Lietuvos prezidentu. Lietuvos pasiuntinys Vašingtone P. Žadeikis, konsulai J. Budrys ir Petras Daužvardis nuosekliai laikėsi pozicijos, jog A. Smetona ir toliau yra Lietuvos prezidentas, bet į JAV atvyksta kaip privatus asmuo. Pavyzdžiui, P. Žadeikis dar 1941 m. sausio 27 d. laiške konsului P. Daužvardžiui rašė pažymėdamas, kad nors ir A. Smetona pažadėjo politikoje nedalyvauti, tačiau „Lietuvai jo nešiojamas titulas yra svar-

3 A. Merkeliš. *Antanas Smetona. Jo visuomeninė, kultūrinė ir politinė veikla*, New York, N.Y., 1964, p. 645-646.

Prezidentas A. Smetona su sūnumi Juliumi ir vaikaitiais Antanu Algirdu bei Juozu Mindaugu. Apie 1942 m.

© V. J. Smetonos

bus, nes tai turi ir teigiamos praktiškos reikšmės lietuvių tautos kovai dėl nepriklausomybės atstatymo⁴. Išeivijos tautininkai pripažino prezidentą, pritarė A. Smetonos atvykimui, jo laukė ir ruošėsi susitikimui. O štai išeivijos socialistų lyderiai nepritarė ir nepripažino jo, kaip Lietuvos prezidento, o komunistinės pakraipos išeivijos atstovai griebėsi net aštrios kritikos. Gausiausia išeivijos srovė katalikai laikėsi laviravimo politikos. Pirmiausia išryškėjo nuomonių skirtumas ir tarp katalikų elito. Antra, tuo metu kūrėsi bendras išeivijos pagrindinių politinių jėgų (katalikų, tautininkų-sandariečių ir socialistų) organas - *Lietuvai gelbėti taryba*, kurioje dominavo JAV lietuvių katalikai, ir jie siekė išlaikyti jos stabi-

4 1941 01 27 P. Žadeikio iš Vašingtono laiško P. Daužvardžiui į Čikaga nuorašas. *LCVA*, f. 656, ap. 2, b. 302, l. 513.

lumą. Taigi, katalikų vadovai, pripažindami A. Smetoną Lietuvos prezidentu, bet primindami jo „politines nuodėmes“, pasisakė prieš jo galimą dalyvavimą išeivijos politinėje veikloje. Todėl išeivijos srovių skirtingi požiūriai į A. Smetoną padėjo visos patriotinės išeivijos politinio suskilimo pagrindus.

Niujorko lietuvių tautininkai (vadovai dr. Bladas K. Vencius, Kostas Jurgėla ir kt.) pirmieji parodė iniciatyvą, rengdamiesi sutikti A. Smetoną. Jie, Lietuvos diplomatų patarti, kreipėsi į visas išeivijos politines sroves, kviesdami prisidėti. 1941 m. sausio 22 d. Lietuvos prezidentui priimti komitetas Niujorke įkurtas anksčiau tautininkų sušauktos komisijos pagrindu. Tačiau jo įkūrimo iniciatyva jau išėjo iš Lietuvos generalinio konsulo J. Budrio, kuris kreipėsi kviesdamas visus JAV lietuvius. Tokio komiteto sušaukimo pageidavo katalikų veikėjai Leonardas Šimutis (*Draugo*

gliškąją žiniasklaidą, kuri daug rašė apie jo vizitus Niujorke, Vašingtone, Pitsburge, Klyvlende, Čikagoje ir kitur, tuo pačiu plačiai paskleidė informaciją apie Lietuvą. Deja, A. Smetonos atvykimas iš tiesų pagilino prieštaravimus tarp skirtingų lietuvių išeivijos srovių. JAV lietuvių tautininkus labai skaudino išeivijos socialistų ignoravimas Lietuvos prezidento ir katalikų srovės laviravimas. JAV lietuvių katalikų vadovai, siekdami išsaugoti srovių politinį bendradarbiavimą *Lietuvos gelbėjimo taryboje* (vėliau – *Amerikos lietuvių taryba*), leido katalikų veikėjams asmeniškai, bet ne organizacijos vardu, dalyvauti A. Smetonos sutikimuose ir rengiamuose banketuose. Tačiau tai neišsaugojo išeivijos vienybės – tautinė srovė atskilo nuo bendro veikimo, pasitraukė iš *Lietuvai gelbėti tarybos* ir 1941 m. birželio 7-8 dienomis įkūrė savo atskirą politinę organizaciją – *Lietuvai vaduoti sąjungą*.

redaktorius ir LGT pirmininkas) ir Juozas Laučka (*Amerikos* redaktorius). Komitetą iš esmės sudarė tautininkai, tik keli sandariečiai ir katalikų veikėjas J. Laučka. *Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos* vadovybė, apsidrausdama, nusprendė A. Smetonos sutikti deleguoti ne Centro atstovą, bet Federacijos Niujorko srities atstovą J. Laučką. A. Smetonos sutikime 1941 m. kovo 10 d. Niujorke ir priėmimo kovo 13 d. vakarienės metu dalyvavo visų pagrindinių, išskyrus socialistus ir komunistus, išeivijos politinių srovių atstovai. Prezidentas pasakyoje kalboje savo ir šeimos išvykimą iš Lietuvos įvertino kaip pasipriešinimo Maskvai faktą, ragino išeiviją vienyti kovai už Lietuvą, žadėjo nesikišti į išeivių politinę veiklą.

Platesnieji išeivijos sluoksniai, skirtingai nuo jų lyderių, palankiau buvo nusiteikę prezidento atžvilgiu. Svečio atvykimas sudomino JAV an-

Balandžio 1 ir 18 dienomis A. Smetonos neoficialūs susitikimai su JAV valstybės sekretoriumi ir JAV prezidentu Franklinu D. Ruzveltu Vašingtone pakėlė A. Smetonos prestižą lietuvių išeivijos tarpe, dar kartą plačiai šį įvykį išgarsino amerikiečių spauda. Tačiau JAV valdžia nuosekliai laikėsi pozicijos, kad Lietuvos prezidentas į JAV atvyko neoficialiai, kaip svečias be teisės dalyvauti tarpvalstybinėje politikoje. Jo veiklą apibrėžė kaip propagandisto, aiškinant lietuvių išeivijai ir JAV visuomenei apie sunkius karo padarinius mažoms Europos tautoms. Lietuvos diplomatinė tarnyba JAV, ypač pasiuntinys P. Žadeikis, stengėsi A. Smetoną nukreipti ta linkme – nušviečiant Lietuvos valstybingumo praradimo padarinius ir siekius atgauti nepriklausomybę. Atidžiai sekė, kad prezidentas neįsiveltų į JAV lietuvių politinių srovių sudėtingus santykius.

(Bus daugiau)

1 A. Eidintas, *Antanas Smetona. Politinės biografijos bruožai*, Vilnius: Mintis, 1990, p. 201-202.

2 A. E. Senn, *Lietuva 1940: revoliucija iš viršaus*, Vilnius: LGGRTC, 2009, p. 175.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ LIETUVOS KULTŪROS SODE

Š. m. vasario 13 d. Klivlando, OH lietuvių bendruomenės nariai susirinko į Lietuvos kultūros sodą švęsti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo akto (Vasario 16-osios akto), kurį 1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos Taryba, paskel-

busi nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą, valdomą demokratiniais pagrindais, su Lietuvos valstybės sostine Vilniumi.

Dėl pandemijos tik keli pareigūnai galėjo dalyvauti šioje šventėje, kurią vedė JAV

LB Klivlando bendruomenės skyriaus pirmininkas Algis Gudėnas.

Renginyje šventinę kalbą pasakė LR generalinė garbės konsulė Ingrida Bublys ir Klivlando tarybos narys Mike'ą Polensek.

Sveikinimo žodį tarė Klivlando tarybos narys Mike'as Polensek.

Rengėjų nuotr.

Dėl pandemijos tik negausus būrys Klivlando lietuvių bendruomenės narių su svečiais Lietuvos kultūros sodelyje paminėjo Vasario 16-ąją.

Rengėjų nuotr.

NAUJI LITUANISTINĖS PROGRAMOS KENTE PLANAI

Lietuvos Respublikos konsulate Klivlando rajone aptarti Kento lituanistinę programą susirinko LR garbės generalinė konsulė Ingrida Bublienė, Kento valstybinio universiteto „External Affairs and Commu-

nication” direktorė bei Lituanistinės programos patarėja Sandra Morgan ir Kento lituanistinės programos ilgametis pirmininkas dr. Viktoras Stankus.

Konstatuota, kad Kento lituanistinė programa laiko-

si gerai, ji apima lietuviškus archyvus, vasaros tyrinėjimų programas, Lituanistikos stipendijų fondus. Pastovus, neliečiamas, palūkanas nešantis „Endowment Fund” fondas siekia \$200,000 (du šimtus tūkstančių), jis vis papildė \$50,000 (penkiasdešimt tūkstančių) Lituanistinį stipendijų fondą, kurio išteklių skirstomi tiesiogiai lietuvių kilmės studentams, studijuojantiems Kento valstybiniame universitete: siekiant bakaluro – iki 2,500 dolerių kasmet; iki \$3,500 ruošiantis magistro laipsniui; iki \$4,000 doktorantūros studijoms. Pandemijos metu Kento valstybinis universitetas prašė Lituanistinio fondo prisidėti paremiant Kente studijuojančius studentus. Sutarta paskirti lėšų su sąlyga, kad ir nelietuvių kilmės studentai savo studijų metu šį tą paruoš lietuviška tematika.

O nauja susidariusi padėtis reikalauja peržiūrėti anksčiau sudarytą mokslinę bendradarbiavimo sutartį „Memorandum of Understanding” tarp Kento valstybinio ir Šiaulių universitetų, nes Šiaulių universitetas dabar tapo Vilniaus universiteto padaliniu. Reikės sudaryti naują bendradarbiavimo sutartį „MOU” tarp Kento valstybinio, su ten veikiančia Lituanistine

programa, ir Vilniaus universitetų. Sutarta išplėsti Kento lituanistinės programos apimtį naujam bendradarbiavimui tarp universitetų. Pirmiausia išplėsti vasaros Lituanistikos tyrinėjimų programą Kente per visus metus, nes ji tyrinėjimams trims savaitėms kasmet duoda butą, maistą ir stipendiją pragyvenimui. Šia parama yra pasinaudoję prof. dr. Bronius Vaškelis, Viktoras Nakas, Vilniaus pedagoginio universiteto prof. habil.dr. Danguolė Beresnevičienė ir Šiaulių universiteto dr. Stasys Tumėnas, kuris šiuo metu yra LR Seimo narys.

Nuspręsta ateityje išplėsti mokslinį bendradarbiavimą tarp universitetų, padidinant Tyrinėjimo programą Kento lituanistiniuose archyvuose, ir kartu įtraukti į bendradarbiavimą Cleveland Western Reserve Historical Society-Cleveland History Center su ten turima lietuviška archyvine medžiaga. Dr. St. Tumėnas, atlikdamas mokslinius tyrinėjimus Kento valstybiniame universitete, taip pat darbuosi

ir Cleveland Western Reserve Historical Society archyvuose ir ten skaitė paskaitą apie lietuviškus archyvus. Taip pat nutarta įtraukti Klivlando lietuvių namų patalpose esančius sutelktus lietuviškus archyvus Klivlando lietuvių kultūros dokumentavimo centre. Juose darbavosi dr. Ingrida Jakubavičienė – Istorinės prezidentūros Kaune istorikė, kuri peržiūrėjo ten sukauptą medžiagą ruošiant knygas apie prezidentą Smetoną ir jo šeimą. Ir kiti tyrinėtojai iš Lietuvos rinko žinias Dokumentavimo centre.

Be jokių abejonių – Kento lituanistinė programa verta puoselėjimo ir dėmesio. Norintiems studijuoti Kento valstybiniame universitete dėl stipendijų teirautis:

Dr. V. Stankus, 21501 Edgely Drive, Euclid, Ohio 44123, tel. 216-481-7597, stankusvik@gmail.com

Dr. Viktoras Stankus, Kento lituanistinės programos pirmininkas, Klivlando lietuvių kultūros dokumentavimo centro patikėtinis

LR konsulate, Bratenahl Place patalpose, virš Klivlando Erie ežero, Kento lituanistinės programos plėtrą aptaria LR garbės generalinė konsulė Ingrida Bublienė, Kento valstybinio universiteto „External Affairs and Communication” direktorė ir Kento lituanistinės programos patarėja Sandra Morgan bei Kento lituanistinės programos pirmininkas dr. Viktoras Stankus.

V. Stankaus nuotr.

PRENUMERUOKITE DIRVA

DIRVA
LIETUVIŠKAS KULTŪROS ŽURNALAS

METAMS - \$55.
PUSEI METŲ - \$40.
PIRMA KLASĖ - \$78.
ORO PAŠTU | UŽSIENI
METAMS - \$130.00

NEUŽGESINKIME SKAISČIA LIEPSNA DEGANČIO ATMINIMO AUKURO

Vladimiras Beresniovos „Exlibris Gyvoji atmintis”. Autorės nuotr.

Jau trisdešimt metų, kai plevėsuoja Sausio 13-ąją apginta trispalvė, kai Laisvės gynėjai parodė pasauliui kovos už laisvę kainą. Prisimenama ir primenama jaunimui, moksleivijai, plačiajai visuomenei, kad ta istorinė praeitis – ne tik šlovė, bet ir priesakas išsaugoti tai, kas apginta krauju, išskentėta.

Šių metų Sausio 13-ąją, kai buvo minimas tragiškų įvykių trisdešimtmetis, Lietuvoje tarsi aukuras degė atminimo žvakutės. Akcija „Atmintis gyva, nes liudija” kvietė prisiminti, kai Sovietų Sąjungos kariams daliniams šturmuojant Vilniaus televizijos bokštą ir Radijo ir televizijos komiteto pastatą žuvo 14 žmonių, beveik 1000 buvo sužeisti. Jų atminimui kasmet organizuojami renginiai - bėgimas, laisvės gynėjų rikiuotė, laužai prie Parlamento, koncertas vyks rugpjūtį. Dėl pandeminės situacijos negalime susiburti, negalime aplankyti išskirtinės parodos, skirtos 1991-ųjų sausio 13-ajai atminti. Rugpjūtį baigėsi Maskvos pučas, išsprendė Lietuvos nepriklausomybės klausimas, iki tol dar paženklintas A. Sakalauskas, P. Žagūnio aukomis ir Medininkų byla.

Tačiau minėdami Laisvės gynėjų dieną, sakome, kad gyvosios istorijos aukuras niekada negali užgęsti, jis turi liepsnoti ir byloti apie 1991-ųjų kovas už laisvę.

Per tris dešimtmečius parašyta ne viena knyga. Atmintį budinti bei saugoti gali ir didelis paminklas, ir mažas grafikos darbelis. Reikšminga kiekviena meninės raiškos priemonė ir būdas.

„Dirvos” skaitytojams pateikiame žinių apie Laisvės gynėjų atminimo įamžinimą. Dar 1991 metų sausio 16-ąją - laidotuvių dieną Vilniuje, Antakalnio kapinėse Laisvės aukoms atminti buvo pastatytas vos per parą tautodailininko Ipolito Užkurnio iniciatyva, talkinant tautodailininkams Petriui Ašmegai, Zigmui Daugėlai, Ričardui Sriubiškiui, sukurtas medinis kryžius. Vėliau, šalia Sausio 13-osios aukų, tais pačiais 1991 metais buvo palaidoti nužudyti Lietuvos žmonės, tarnavę ir garbingai gynę Lietuvos laisvę: pasienietis Gintaras Žagūnis, nužudytas gegužės 19 d. Krakūnų pasienio poste, muitininkai Antanas Musteikis, Stanislovas Orlavičius, Ričardas Rabavičius, kelių policijos pareigūnai Juozas Janonis, Algirdas Kazlauskas, greitojo reagavimo rinktinės „Aras” pareigūnai Algimantas Juozakas, Mindaugas Balavakas. Rugpjūčio 21 d. nukautas LR Aukščiausiosios Tarybos gynėjas, karys savanoris Artūras Sakalauskas (palaidotas Alytuje).

Žuvusiųjų palaidojimo vietoje 1995 metų spalio 30 d. atidengtas Laisvės gynėjų memorialas (autorai - skulptorius Stanislovas Kuzma, architektai Juras Balkevičius ir Marius Šaliamoras). Memoriale centre - iš bronzos ir granito sukurtas paminklas „Pieta” (skulptorius Stanislovas Kuzma). Loretos Asanavičiūtės palaidojimo vietą žymi balto marmuro kryžius.

Už laisvę paaukojo gyvybes: Loreta Asanavičiūtė, Virginijus Druskis, Darius Gerbutavičius, Rolandas Jan-

kauskas, Rimantas Juknevičius, Alvydas Kanapinskas, Algimantas Petras Kavoliukas, Titas Masiulis, Alvydas Matulka, Apolinas Juozas Povilaitis, Ignas Šimulionis, Vytautas Vaitkus, Vidas Maciulevičius, Vytautas Jancevičius nuo patirtų sužalojimų mirė vasario 18 d.

L. Asanavičiūtės, V. Druskio, D. Gerbutavičiaus, R. Jankausko, A. P. Kavoliuko, A. J. Povilaičio, I. Šimulionio, V. Maciulevičiaus bei V. Vaitkaus vardais pavadintos gatvės Karoliniškių mikrorajone Vilniuje.

Igno Šimulionio atminimą žymi ne tik gatvė Vilniuje, bet ir jo vardo stipendija, kuri 1995 metais, tarpininkaujant tėvams, Vilniaus universiteto Senato sprendimu įsteigta ir mokama Vilniaus universiteto studentams. Reikia paminėti, kad I. Šimulionio šeima patyrė ir tremtinių dalį. Jo mama Nijolė su šeima buvo ištremta į Sibiro lagerius, senelis kalėjo lageriuose. Dėdė Antanas Linkevičius žuvo partizaninio karo kovose.

Vytautą Kancevičių grūdino, ugdė tremtis. Kartu su motina ir broliu buvo ištremti į Sibirą. Tėvą, buvusį rezistentą, ištremė vėliau, kur kartu su broliu mirė nuo bado. V. Kancevičius į Lietuvą sugrįžo tik 1960 m. Tremtinio šeimoje gimė ir Alvydas Matulka. Jo tėvas 1946 m. buvo ištremtas į Sibirą. Grįžęs iš tremties, kamuojamas ligų ir iškęstų negandų mirė, bet spėjo sūnui įskiepyti meilę Lietuvai.

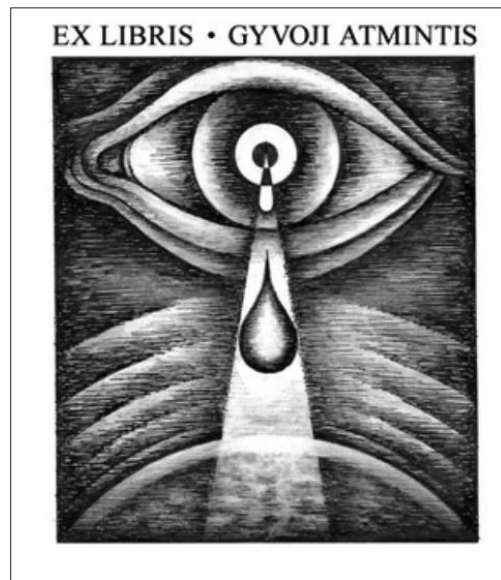
Alvydo Kanapinsko vardu pavadinta gatvė Kėdainiuose. Rimanto Juknevičiaus vardu pavadinta gatvė Marijampolėje, Vytauto Kancevičiaus vardu pavadinta Pelėdnagiuose (Kėdainių raj.).

Kauniečio Tito Masiulio atminimui 1991 m. sukurtas dokumentinis filmas (rež. Kazimieras Šaulys). Kaune, Petrašiūnuose jo vardu pavadinta gatvė (buvusi M. Gorkio) ir gatvė Kauno raj., Piliuonoje.

1993 m. Kaune, prie Neries krantinės ir Demokratų gatvės sankryžos, skverelyje pastatytas tautodailininkų Viktoro Žilinsko ir architekto Lino Tuleikio sukurtas koplytstulpis. 1996 m. buvo reorganizuotas Kauno moksleivių techninės kūrybos ir darbo centras ir pa-

vadintas Kauno T. Masiulio jaunimo mokykla Pramonės pr. (deja, 2021 m. sausio mėn. mokykla uždaryta, – aut. pastaba).

1995 m. Vilijampolėje, Petro Vileišio vid. mokyklos kiemelyje (Demokratų g. 36) pastatytas paminklas, kurį sukūrė VDA KDF studentas Šarūnas Stirbys. 2006 m. Tito Masiulio sesuo Giedrė Prialgauskienė sukūrė memorialinę Tito svetainę. Minint žūties 20-ąsias metines, Kauno miesto muziejuje buvo atidaryta Tito Masiulio fotografijų paroda „Laisvės ir kalnų šauksmas”. Paroda buvo eksponuota ir Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje. Virtuali parodos versija eksponuojama LR Seimo svetainėje.

Vladimiras Beresniovos „Exlibris Gyvoji atmintis”. Autorės nuotr.

Žalgirio pergalės parke (Kauno raj.) ir Vilniuje prie televizijos bokšto Tito Masiulio atminimui pasodinti ažuoliukai. 2005 m. rašytojas Stanislovas Abromavičius kartu su Tito Masiulio mama V. Krivickiene išleido knygą „Gyvenkit laisvi ir laimingi: apie Tito Masiulio gyvenimą ir žygdarbių. - K., Naujasis lankas, 206 p., iliustr.

Kitos knygos, liudijančios laisvės gynėjų gyvenimus:

Sausio 13-oji - Lietuvos dvasios pergalė: Darių Gerbutavičių, žuvusių 1991 metų Sausio 13-ąją, prisimenant / Vilniaus „Ryto” vidurinė mokykla (sud. Vilma Riabovienė). - V.: Versus aureus: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2006. - 131 p., iliustr.

Dainuojanti revoliucija Vilniaus barikadose: 1991 m. sausio 13-osios tautos žygdarbiui ir aukoms atminti / Juozas Girdvainis. - V.: Knygų kelias, 2011. - 350 p.: iliustr.

Daytė, Ina. Loreta Asanavičiūtė: veiksmas ir atmintis. - V., „Mokslo aidai”. 2000. - 173[2] p., iliustr.

Tai ne tik vardai, pavardės jaunų žmonių. Jie - turėję svaiones, planavę ateitį, užaugę šeimoje, kur buvo skiepijama dora, darbštumas.

Kasmet minime, pager-

biame žuvusiųosius. Tačiau Sausio 13-oji - ne vien Laisvės gynėjų pagerbimo šventė. Per tris dešimtmečius užaugo nauja karta, besikeičiančių vertybių kontekste grįžtama į tuos 1990-uosius, 1991-uosius metus. Jaunai, tik atkurtai valstybei teko įveikti didžiulius sunkumus. Atkurtos nepriklausomos Lietuvos, Kovo 11-osios signatarai - jų prisiminimai, jų darbai, pasiaukojimas „kruvinojo” Sausio sekmadienio dienomis įrašyti mūsų istorijon. Turime nusilenkti ir jiems, atstovėjusiems Lietuvą ir jos Laisvę.

Kasmet įvairios organizacijos, mokyklos, valstybės institucijos rengia atminimo akcijas, rengia užfiksuotų fotografijų parodas, menininkai kuria paveikslus, grafikos darbus, knygų ženklus. Atgimimo šviesa ir kruvinos skausmo gėlės, malda ir neblėstantis pergalės triumfas, niekada neužgesusi viltis ir begalinis ryžtas - tai atsispindėjo ir ekslibrisų konkurse „Gyvoji atmintis” (2011 m., organizavo XXVII knygos mėgėjų draugija ir Vinco Kudirkos viešoji biblioteka). Sausio 13 d. Laisvės gynėjų atminimui, Lietuvos istorijos svarbiausias datas įprasmino Vladimiras Beresniovos, Valerijonas Jucys, Leonas Juozaitis, Henrikas Mazuras, o visą ekspoziciją tarsi apibendrino Birutė Stančikaitė savo kūrinium „O tu stovėk, kaip stovi Laisvė!”.

Stovėkime, budėkime ir saugokime, ginkime savo Laisvę ir neužgesinkime skaisčia liepsna degančio atminimo aukuro.

Dalia Poškienė

Panaudoti šaltiniai:

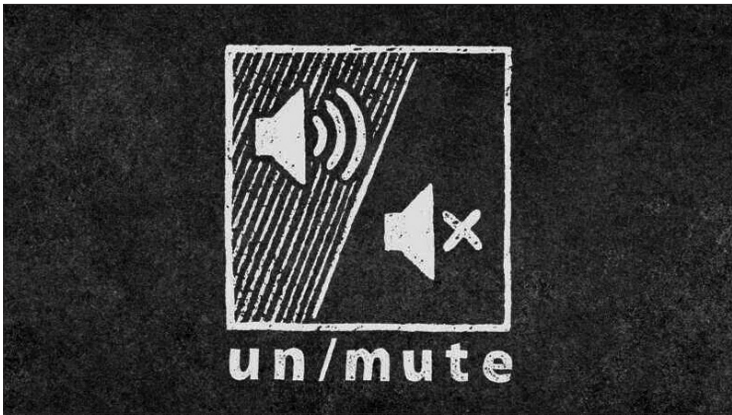
Lietuva, 1991 01 13: dokumentai, liudijimai, atgarsiai / [Spaudos departamentas]. - V.: Spaudos departamentas, 1991, p. 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 67.

Ozolas, Romualdas. Aušros raudoniai. Sugyvenimai, arba 1990 - 1992 metų dienoraščių puslapiai. - V., Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010. - 663 p.

Gražinos Didelytės Lietuva, sud. Vygandas Čaplikas, V.: Petro ofsetas, 2011.

„Gražinos Didelytės Lietuva” išleista Jungtinėse Valstijose veikiančio Gražutės Šlapelytės-Sirutienės fondo lėšomis. V.Čaplikas priminė, jog dailininkė yra nekart rengusi savo kūrybos parodas Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejuje, kurio steigėja ir fundatorė buvo G.Šlapelytė-Sirutienė. Trys knygos, pristačiusios G. Didelytės kūrybą po jos mirties, atsidūrė fondo, kuriam vadovauja Albinas Markevičius, akiratyje, ir jie pasiūlė paramą ketvirtosios leidybai.

NIUJORKE INICIJUOTOJE MENININKŲ REZIDENCIJOJE – TARPDISCIPLININIO MENO KŪRĖJA GABRIELĖ GERVICKAITĖ

Niujorke inicijuota unikali tris mėnesius trukianti tarptautinė virtuali menininkų rezidencija „UN/MUTE-10002“ („NE/NUTILDYTI“). Rezidencijoje dalyvauja net 20 įvairių meno sričių kūrėjų – 10 iš Europos Sąjungos ir 10 iš Niujorko. Lietuvai šiame projekte atstovauja tarpdisciplininio meno kūrėja Gabrielė Gervickaitė.

Praėjusių metų vasarą Niujorke įvyko pirmoji internetinė menininkų rezidencija „10001“. Kartu su jauna, itin kūrybinga Niujorko galerija „Undercurrent“ įgyvendintas virtualus projektas tąkart subūrė dvylika ES menininkų. Pirmojoje rezidencijoje dalyvavo dvi lietuvių kūrėjos: tapytoja Ieva Mediodia ir performansų kūrėja Kira Nova.

„Kai praėjusių metų kovą Niujorką sukaustė koronaviruso pandemija, visas gyvybingo pasaulio kultūros katilo gyvenimas sustojo – tarsi kas būtų išjungęs šviesą. Nerimas, įtampa, vienvė tapo daugelio kūrėjų palydovė. Šioje nežinios kupinoje atmosferoje tarsi šviesulys gimė internetinis meno projektas „10001“, kurį pavertėme virtualiu kūnu kartu su Bruklino įsikūrusia galerija „Undercurrent“, – pasakojo Lietuvos kultūros atašė Niujorke Gražina Michnevičiūtė, inicijavusi šį projektą kartu su Estijos kolege Jaanika Peerna. – Pirmoji virtuali rezidencija

truko šešias savaites, o štai antroji – „UN/MUTE-10002“ vyks net tris mėnesius. Kiek pasikeitė šio projekto formatas. Be Lietuvos ir Estijos prie jo prisijungė dar daugiau ES šalių: Vokietija, Malta, du Belgijos regionai: Valonija ir Flandrija, Čekija, Austrija, Rumunija ir Lenkija. Be to, naujasis projektas Niujorko ES nacionalinių kultūros institutų (EUNIC) klasterio, kaip sėkminga pandemijos laikotarpiu sukurta ir įgyvendinta meno iniciatyva, buvo pristatyta Briuselyje ir laimėjo papildomą finansavimą. Tai yra pirmas toks Niujorko EUNIC klasterio ir Lietuvos laimėjimas.“

Anot projekto meno vadovės, galerijos „Undercurrent“ vienos įkūrėjų, menininkės Lauros Zaveckaitės, daugiau nei metus trunkanti COVID-19 pandemija priverstė mus gyventi izoliacijoje. „Visas kultūros sektorius išgyvena sunkius laikus: dauguma galerijų užsidarė ir veikia tik virtualioje erdvėje, parodos atšauktos ar atidėtos, menininkai prarado galimybę burtis kūrybinėse dirbtuvėse, keliauti, dalyvauti rezidencijose, eksponuoti darbus realioje erdvėje. „UN/MUTE-10002“ – bandymas į šią situaciją pažvelgti kūrybiškai“, – pasakojo L. Zaveckaitė.

Vasario 12 d. prasidėjusioje tarptautinėje internetinėje

menininkų rezidencijoje dalyvauja dešimt ES ir dešimt Niujorko kūrėjų. Lietuvai projekte atstovaujanti Gabrielė Gervickaitė – tarpdisciplininio meno kūrėja, Vilniaus dailės akademijos doktorantė, savo darbuose nagrinėjanti kūnų ir medicinos industrijos santykį. Menininkės kūryba yra įvertinta apdovanojimais ir stipendijomis, jos kūriniai eksponuoti keliose dešimtyse personalinių ir jungtinių parodų Lietuvoje, Europoje ir Amerikoje.

„Man, kaip menininkei, tai yra puikus būdas susitikti kitus kūrėjus, pasidalinti savo patirtimis, galiausiai – kurti. Tai ne tik atstovavimas šaliai. Pirmiausia tai susitikimas, ypač svarbus pandemijos metu, kai esame daugiau mažiau vienodai suvaržyti, bet galime palaikyti vieni kitus, skirti asmeninio dėmesio, griauti sienas, mažinti konfliktus, dailintis gerą patirtimi ir labiau mylėti vieni kitus“, – sakė G. Gervickaitė.

Dešimt „UN/MUTE-10002“ dalyvių – ES menininkai, niekada nesilankę Niujorke. Antroji dešimtis – menininkai, šiame globalios kultūros centru vadinamame mieste gyvenantys ir kuriantys. Fotografijos, muzikos, video, performanso, vizualiųjų menų ir kitų sričių atstovai atsitiktiniu loterijos būdu sugrupuoti į komandas. Kiekvienoje poroje – europietis ir niujorkietis. Vienas – taip vadinamas skaitmeninis imigrantas, gimęs iki 1986-ųjų, kitas – skaitmeninės eros čiabuvis. „Didžiausias iššūkis daugeliui projekte dalyvaujančių šalių buvo rasti kūrėją, kuris dar niekada nėra buvęs Niujorke“, – sakė G. Michnevičiūtė.

Loterijos būdu G. Gervickaitės porininke tapo Niujorke kurianti taivanietė fotografė,

vizualiųjų menų kūrėja Yi Hsuan Lai. Jai, kaip ir lietuvi, taip pat artima kūniškumo tematika.

„Tai ir iššūkis, ir nauja patirtis. Nebijau dirbti poroje. Atvirkščiai, labai laikiu naujų patirčių. Tai galimybė išlįsti iš savo patogaus kauto. Įsivaizduoju, kad bus sudėtinga. Pirmiausia – dėl atstumo, nes viskas vyks virtualioje erdvėje, netenkant tam tikrų pojūčių: gyvo bendravimo, judesio, kvapo“, – apie unikalios kolaboracijos iššūkius kalbėjo G. Gervickaitė.

Projekto pavadinimas „UN/MUTE“ („NE/NUTILDYTI“) nėra atsitiktinis, jis prasmingas ir atviras kontempliacijai. Anot projekto meno vadovės L. Zaveckaitės, jis tarsi leidžia įgarsinti „priešinternetinės“ ir „pointernetinės“ kartų dialogą.

„Vystantis komunikacinėms technologijoms kalbinės sąvokos skaitmeninėje erdvėje įgauna naujas interpretacijas, – sakė viso projekto dizainą ir vizualinius sprendimus kurianti L. Zaveckaitė. – Todėl komandų pavadinimai taip pat atspindi šią sociolingvistinę metamorfozę: „Mouse/Pelė“, „Bug/Vabalas“, „Web/Voratinklis“, „Profile/Profilis“, „Key/Raktas“, „Cloud/Debesis“, „Branch/Šaka“, „Stream/Srovė“.

Tris mėnesius virtualioje erdvėje veiksianti menininkų rezidencija „UN/MUTE-10002“ suteiks galimybę dešimčiai Atlanto vandenyno skiriamų nepažįstamųjų porų mainytis asmeninėmis patirtimis ir kurti progresą – ateities tvarumui dedikuotą projektą. O visi norintys galės iš labai arti stebėti menininkų kūrybinį procesą, tarsi sėdėti kartu su kūrėjais jų dirbtuvėse.

Komandos, pasitelkdamos „Zoom“ programą, ieškos dialogo ir išraiškos būdų bendrai idėjai įgyvendinti, tuo pačiu megzdami naujas pažintis ir tyrinėdami kūrybinio bendradarbiavimo galimybę. Per Kinų naujuosius metus pra-

sidėjusio projekto baigiamasis pristatymas vyks gegužės 9-ąją, Europos dieną.

„Ir šio projekto dalyviai, ir vykdytojai viliasi, jog pirmos ir antros virtualios meno rezidencijos metu sukurtus kūrinius šių metų rudenį galėsime pristatyti realioje parodoje, – sakė kultūros atašė G. Michnevičiūtė. – Neįtikėtina įdomios idėjos ir kūriniai gimsta iš atsitiktinai susitikusių kūrėjų bendro kūrybinio proceso ir būtų be galo liūdna, jei neturėsime galimybės jų pristatyti gyvai Niujorke“.

Kūrėjai, dalyvaujantys „UN/MUTE-10002“ rezidencijoje: Eren Aksu (Vokietija), Aaron Bezzina (Malta), Will Calhoun (Niujorkas), Sanne De Wilde (Flandrija, Belgija), FOQL (Lenkija), Gabrielė Gervickaitė (Lietuva), Kris Grey (Niujorkas), Sophie Guisset (Valonija, Belgija), Kyle Hittmeier (Niujorkas), Mo Kong (Niujorkas), Yi Hsuan Lai (Niujorkas), H. Lan Thao Lam (Niujorkas), Marie Lukáčová (Čekija), Olesja Katšanovskaja–Münd (Estija), Sheila Maldonado (Niujorkas), Barbara Maria Neu (Austrija), Emmanuel Massillon (Niujorkas), Alex Mirutziu (Rumunija), Emily Shanahan (Niujorkas), ir Sydney Shavers (Niujorkas).

Virtualios rezidencijos komandas tris mėnesius sekite „UN/MUTE-10002“ puslapyje internete www.unmute.nyc. Taip pat galite susipažinti ir su praėjusiais metais įgyvendintu projektu „10001“.

Projektą vykdo Niujorko galerija „Undercurrent“ ir devyni Niujorko EUNIC klasterio nariai. Finansinę paramą šio įgyvendinimui suteikė ES nacionalinių kultūros institutų tinklas (EUNIC Global), vienijantis net 36 narius iš visų sąjungos šalių. Projektą palaiko ES delegacija prie Jungtinių Tautų.

Iš Niujorko – Erika Paulauskė, LR KM

FILMAS „ADVOKATAS“ JAU PASIEKIAMAS IR VOKIEČIAKALBĖSE ŠALYSE

Vasario 26 dieną režisieriaus Romo Zabarausko filmas „Advokatas“ Vokietijoje, Austrijoje ir Šveicarijoje išplatintas internetu – „Apple TV“ (iTunes), „Amazon Prime“, „Googleplay“ ir „Pantaflix“ platformose. Taip pat pristatytas filmo DVD diskas.

Šią juostą jau atrinko per 20 tarptautinių kino festivalių, įsigijo 8 tarptautiniai kino platintojai, įvertino užsienio kino kritikai. Lietuvių kūrėjų filmas pasirinktas Serbijos kino festivalio „Merlinka“ atidarymo ceremonijai, Florencijos „Florence Queer Festival“, Paryžiaus „Chéries-Chéries“

ir Tulūzos „Des Images Aux Mots“ uždarymo ceremonijoms.

Filmo epicentre – advokatas Marius (Eimutis Kvoščiauskas), kuris mirus tėčiui permąsto savo vertybes. Gedulą keičia nauji jausmai, kai Marius ima megzti netikėtą ryšį su gražuoliu siru – pabėgėliu Ali (Doğaç Yildiz). Susitikimas Belgrade pakeičia abiejų vyrų gyvenimą.

„Advokatas“ jau prieinamas Lietuvos, Lenkijos, JAV, Kanados, Brazilijos ir Taivano žiūrovams. Nuo vasario 26 d. platintojas „OutTV“ taip pat paviešino filmą „Ap-

ple TV“ (iTunes) ir „Pantaflix“ platformose Didžiojoje Britanijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Liuksemburge, Belgijoje, Ispanijoje, Izraelyje, Švedijoje, Suomijoje, Danijoje ir Norvegijoje.

Filmo kūrimą finansavo Lietuvos kino centras, parėmė LRT televizija, LATGA asociacija, Prancūzų institutas Lietuvoje bei privatūs rėmėjai.

LR KM

Romo Zabarausko filmo „Advokatas“ stop kadras.

VIRTUALI PARODA „LIETUVOS VALSTYBININKUI, DIPLOMATUI, ISTORIKUI PETRUI KLIMUI – 130”

Virtuali paroda „Lietuvos valstybininkui, diplomatu, istorikui Petru Klimui – 130”.

LR URM

Vasario 23 d. sukako 130 metų, kai gimė Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, diplomatas, istorikas, visuomenininkas Petras Klimas.

Šia proga kviečiame susipažinti su Lietuvos centrinio archyvo kartu su Lietuvos ypatinguoju archyvu parengta virtualia paroda „Lietuvos valstybininkui, diplomatu, istorikui Petru Klimui – 130”, kurioje rasite ir neseniai gautus, dar niekur neeksponuotus dokumentus ir nuotraukas iš asmeninių Petro Klimo ir jo sūnaus archyvų: bit.ly/2OZGcQt

1919 m. Petras Klimas pradėjo dirbti Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijoje buvo Lietuvos delegacijos sekretorius Paryžiaus taikos konferencijoje.

1919 m. spalio 24 d. paskirtas laikinuoju Užsienio reikalų ministerijos valdytoju, o gruodžio 15 d. – užsienio reikalų viceministru, ėjo ministro pareigas. 1920 m. dalyvavo taikos derybose su Sovietų Rusija, 1922 m. kovo mėn. buvo Lietuvos delegacijos Genujos konferencijoje narys, rengė dokumentus dėl rytinės Lietuvos sienos, gynė Lietuvos teises į Klaipėdos kraštą.

1923 m. pradėjo dirbti Lie-

tuvos diplomatinėje tarnyboje. Iš pradžių ėjo nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro pareigas Italijoje, o nuo 1925 m. vadovavo pasiuntinybei Prancūzijoje. Reziduodamas Paryžiuje jis taip pat atstovavo Lietuvai Belgijoje, Liuksemburge, Ispanijoje ir Portugalijoje.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui ir Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, diplomatas 1940 m. rugpjūčio 4 d. ėmė notą Prancūzijos vyriausybei, kurioje buvo prašoma nepripažinti Lietuvos aneksijos, tačiau prašymas nebuvo išgirstas. Tuo metu Paryžius buvo okupuotas nacistinės vokiečių valdžios.

1943 m. rugsėjo mėn. vokiečių gestapas areštavo Petrą Klimą. Jis buvo tardomas ir kalinamas net aštuoniolikoje Prancūzijos, Vokietijos ir Lenkijos kalėjimų. Tik 1944 m. pavasarį P. Klimas buvo atvežtas ir paleistas Kaune.

Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, P. Klimas ėmė slapstytis, bet buvo susektas ir 1945 m. rugsėjo 19 d. sumintas Lietuvos SSR valstybės saugumo liaudies komisariato

(NKGB) Kauno miesto skyriaus. Apkaltintas diplomatinė veikla, notos dėl Lietuvos okupacijos nepripažinimo ėmė Prancūzijos vyriausybei, dalyvavimu Lietuvos pasiuntinių 1940 m. pasitarime Romoje bei tuo, kad išvertė į prancūzų kalbą memorandumą dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, skirtą Anglijos ir JAV vyriausybėms. SSRS NKVD kariuomenės Karo tribunolo 1946 m. kovo 30 d. nuosprendžiu P. Klimas, nuteistas 10 metų laisvės atėmimu, kalėjo pataisos darbų lageryje Čeliabinsko srityje.

Tik 1954 m. Šv. Kalėdų dieną Petras Klimas išėjo į laisvę. Nuo pat grįžimo į Lietuvą iš įkalinimo jis nuolat siekė išvažiuoti į Prancūziją, tačiau sovietinė valdžia neleido Sibire sveikatą praradusiam Petru Klimui išvykti pas užsienyje gyvenančius šeimos narius. Petras Klimas mirė okupuotoje Lietuvoje 1969 m. sausio 16 d.

Už nuopelnus Lietuvos valstybei P. Klimas buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo II laipsnio (1934 m.), Gedimino II ir I laipsnio (1928 ir 1938 m.) ordinais.

LR URM

NAUJA KNYGA „SIBIRO MADONA”

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras (LGGRTC) išleido knygą „Sibiro madona”, sudarytą autentiškų tremtinių liudijimų pagrindu (sudarytoja – Birutė Panumienė).

Vienos nedidelės tremties vietos – miško kirtimo punkto Korbiko (Krasnojarsko kr.) – istorijoje atspindima daugumos ištremtų ir įkalinusių Lietuvos žmonių jausena.

Tai knyga apie stiprią tikėjimo reikšmę, išveriant ištikusią tragediją – prievartinį atskyrimą nuo tėvynės. Politinio kalinio Jono Maldučio 1955 m. išdrožta Švč. Mergelės Marijos skulptūra, kaip bendras paminklas visoms tremties ir kalinimo aukoms, buvo vienintelė tokia visame Sibire.

2010 m. skulptūra pargabenta į Lietuvą ir po sudėtingo restauravimo 2018 m. sausio 13 d. pašventinta Vilniaus arkikatedros bazilikos Tremtinių koplyčioje. Tų pačių metų rugsėjo 22 d. ją pagerbė popiežius Pranciškus.

Pateikiame kelias knygos ištraukas:

Iš skulptoriaus brolio, tremtinio Juozo Maldučio atsiminimų:

„Jonas iš pradžių buvo kalinamas Archangelsko srityje. Ten buvo žiauru. Jis kalėjo ne su politiniais, o su kriminaliniais. Buvo jau atsiveikinimo laišką parašęs. Bet 1950-aisiais jį perkėlė į Irkutsko sritį, į Vichorevką. <...>

...Moterys pradėjo prašyti, kad Jonas išdrožtų Mariją. Jos paveiksluką kažkas turėjo maldaknygėje.

Julius Lukys parvilkto traktoriaus iš miško storą pušį. Reikėjo instrumentų, nebuvo nieko, tik tai kirvis. Kažkokius įrankius jam padarė netoliese gyvenęs kalvis Juozas Katilevas.

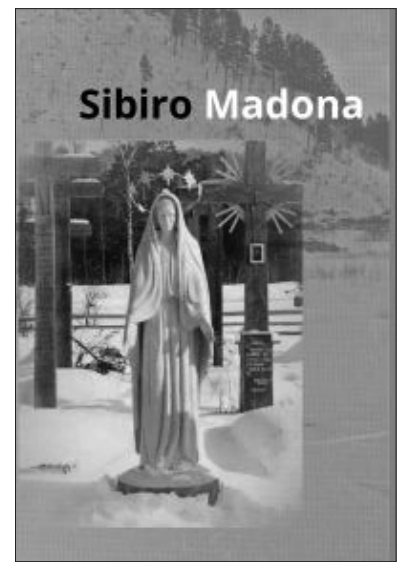
Jonas Mariją dirbo ne viešai – užsidarydavo, kad žmonės aplink nevaikščiūtų ir netrukdytų, sakė: „Jeigu dirbi, tai visos kitos mintys turi

dingti.”

Išdrožė Mariją ir pastatė Korbiko kapinaitėse. Paminklas ne kam nors vienam, bet visiems ten palaidotiems, visiems tremtiniams.”

Iš 1941 metų tremtinio, skulptūros pargabenimo iniciatoriaus ir vykdytojo Rimvydo Racėno teksto:

„Skulptūra nebuvo antkapinis paminklas. Tai labai aukšto meninio lygio, didelio sakralinio įtaigumo, malonios veido išraiškos Madonos statula, išdrožta su tokia meile ir taip preciziškai, kad buvo matyti net raukšlelės ant rankų. Tai tikėjimo ir vilties, Tėvynės ilgesio ir lietuviškų tradicijų saugojimo simbolis, globos ir užtarimo prašančių vargšų tremtinių paguoda. <...>

Daugelis tremtinių, kurių artimieji mirė Sibire, niekada neras jų kapų. Net nesužinos, kokioje pievoje, o gal šiukšlyne, jie užkasti. Šis paminklas yra vienintelis autentiškas jų skausmo liudininkas. Kenotafas be vardų...

2018 m. rugsėjo 22 d. popiežius Pranciškus vizito Lietuvoje metu lankėsi Vilniaus arkikatedroje. Tremtinių koplyčioje pagerbdamas Švč. Mergelę Mariją, kurios įvaizdį čia sukuria iš Sibiro pargabenta skulptūra, padėdamas prie jos gėlių, pasiūlydamas ir paliesdamas ją, pagerbė visų nuo sovietų okupacijos nukentėjusių kančias ir priminė pasauliui, kad žmonija turi mokytis iš klaidų ir eiti į priekį jų nekartodama.”

LGGRTC

LIETUVOS AMBASADORIUS RUSIJOJE APLANKĖ TARPUKARIO LIETUVOS MINISTERŲ PALAIDOJIMO VIETĄ

Vasario 15 d. Lietuvos Respublikos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas kartu su žmona Giedre Žickyte, gynybos atašė plk. Raimondu Matulaičiu ir ambasados atstovais Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga aplankė buvusį NKVD specialųjį objektą „Komunarka”, kur palaidoti keli tarpukario Lietuvos ministrai: Kazys Skučas ir Julius Čaplikas, buvęs teisingumo ministras Antanas Tamošaitis, kiti

1937–1953 metais represuoti ir sušaudyti lietuviai.

Apsilankymo metu ambasadorius E. Bajarūnas susitiko su stačiatikių dvasininku tėvu Ermogenu. Diskutuota apie lietuvių aukų įamžinimo galimybes, aptartas galimas bendradarbiavimas tvarkant memorialo teritoriją, dalyvavimas šioje vietoje vykstančiuose aukų atminimo renginiuose.

2018 m. spalio 27 dieną memorialą „Atminties siena”

atidengė buvęs Lietuvos Respublikos ambasadorius Remigijus Motuzas kartu su Rusijos Prezidento Žmogaus teisių tarybos pirmininku A. Fedotovu, GULAG'o muziejaus direktoriumi R. Romanovu ir „Tarpautinio Memorialo” valdybos pirmininku J. Račinskiu.

Šioje vietovėje 1937–1941 metais užkasta nuo 10 000 iki 14 000 stalinistinių represijų aukų, tarp jų apie 500 lietuvių.

LR URM

LR ambasados Rusijoje darbuotojai su stačiatikių dvasininku tėvu Ermogenu (trečias iš kairės) „Komunarkoje”.

LR URM

VALSTYBĖS GARBĖS REIKALAS – SURASTI TUOS, KURIE PAAUKOJO GYVYBES UŽ LIETUVOS VALSTYBĘ

Apie partizanų palaikų paieškas Lietuvos radijo žurnalistė Agnė Skamarakaitė kalbasi su LGGRTC vyr. istoriku Daliu Žygeliu, partizano Pranciškaus Prusaičio–Lapės dukterėčia Bronė Zaliauskiene ir Vytauto Miškinio–Viesulo dukterėčia Zita Miškinyte–Mazūriene.

A. Skamarakaitė: Šį kartą partizanai ir jų rėmėjai buvo rasti ir atpažinti dviejose kapavietėse. Pone D. Žygeli, sakėte, kad suradus Adolfo Ramanausko-Vanago palaikus vis daugiau žmonių kreipiasi prašydami surasti ir jų artimuosius – tai tas radinys buvo postūmis ir artimiesiems, ir patiems istorikams?

D. Žygelis: Suradus A. Ramanauską pradėta suvokti, kad technologijų progreso dėka galima sužinoti kur kas daugiau, nei tai buvo įmanoma prieš 10 metų. Todėl vis daugiau žmonių kreipiasi į Centrą dėl artimųjų palaikų paieškų. Praėjusiais metais mes tęsėme darbus Našlaičių kapinėse, kur buvo surasti Pranciškaus Prusaičio ir Vytauto Miškinio palaikai. Kitas tyrimas buvo visiškai kitoks, tai buvo palaikų reekshumacija Leipalingio miestelio kapinėse. Šiuo atveju į Centrą kreipėsi pulkininko Juozo Vitkaus giminės, paprašė identifikuoti, kurie iš 1991 metais vienoje kapavietėje palaidotų 34 partizanų palaikų konkrečiai priklauso Juozui Vitkui (tais metais vietos gyventojų iniciatyva šie partizanai buvo surinkti iš įvairių Leipalingio vietų).

A. Skamarakaitė: gerbiama Bronė Zaliauskiene, ar Jūs taip pat kreipiatės į Centrą prašydami surasti dėdės Pranciškaus Prusaičio palaikus?

Bronė Zaliauskiene: Kai rado A. Ramanauską, parašiau į Centrą klausdama, kur galėtų būti sušaudyto dėdės palaikai. Nieko nežinojome apie jo užkasimo vietą, tik iš laiško žinojome, kad jis sušaudytas 1963 m. liepos 13 dieną. Sovietmečiu apie dėdės veiklą, partizanavimą miškuose buvo beveik nekalbama. Dabar norime dėdę palaidoti Gudžiūnų kapinėse – tose apylinkėse jis partizanavo.

A. Skamarakaitė: Kalbinau Vytauto Miškinio–Viesulo dukterėčią Zitą Miškinytę–Mazūrienę: kaip Jūs pradėjote ieškoti dėdės palaikų?

Zita Miškinytė–Mazūrienė:

2017 m. man paskambino Dalius Žygelis ir papasakojo, kad ieškant partizanų palaikų rasta partizaninio diržo sagtis, kurioje esantys inicialai sutampa su mano dėdės inicialais. Tai buvo tarsi perkūnas iš giedro dangaus – aš su seserimis buvome pakviestos atvykti ir pateikti DNR mėginius. Labai laukėme rezultatų, bet tąkart atsakymas buvo neigiamas. Sunkokai priėmėme tą realybę, bet nutarėme, jog turime džiaugtis, kad apskritai vyksta tokie tyrimai, tad turime laukti. Ir pagaliau sulaukėme. Esame labai dėkingi ponui Daliui už profesionalumą, emocinį palaikymą, nes po kiekvieno etapo paskambindavo, pranešdavo rezultatus, padėšindavo, nes pats tikėjo sėkme. Taip pagaliau išsipildė didžiausias močiutės noras, kad būtų surasti jos sūnaus Vytauto palaikai ir kad jis turėtų, kaip ir visi žmonės, savo kapą. Ketiname laidoti šalia Vytauto tėvų, Zarasų rajone, Vajasiškio kapinėse.

Mano vaikystėje apie dėdę Vytautą nekalbėdavo, kad vaikai kam neišsipasakotų, jo nuotraukos buvo paslėptos. Tik įsisiūbavus Sąjūdžiui, prieš didelę šeimos šventę – sesers vestuves, dėdės Vytauto nuotrauka buvo įrėminta ir pakabinta ant sienos – močiutė vis vedė giminaičius ir didžiavosi: ar matote? Man tada tai atrodė truputį keista, bet dabar suprantu, kad ji kovojo dėl sūnaus atminimo – jei nelieka to atminties ženklų, tai tarsi to žmogaus ir nebuvo.

Iš pasakojimų žinau, kad dėdė Vytautas buvo ryžtingas, drąsus – juk būdamas moksleiviu nepabijojęs viešai sudaužyti Stalino paveikslą sovietinės šventės metu, gerai žaidė šachmatais, turėjo gebėjimą bendrauti. Buvo labai gyvybingas, energingas – mama pasakojo, kad jų kluone vykusių šokių metu, kur dalyvavo ir Erškėčio būrio partizanai, dėdė Vytautas taip šoko, kad jam nebuvo lygių – tikras viesulas. Tas jo slapyvardis „Viesulas“, matyt, kažkiek atitiko ir asmenybę.

A. Skamarakaitė: pone D. Žygeli, ko reikia sėkmingam palaikų atpažinimui?

D. Žygelis: Reikia, kad palaikų ir giminaičių DNR kodas sutaptų. Bet prieš tai būna keli svarbūs etapai: atliekami platūs istoriniai tyrimai, po kurių žinome, kur smeigti kastuvą. Po to vyksta

antropologiniai tyrimai, nusakantys, ar einame teisinga kryptimi: žiūrima, ar palaikų sužeidimai, išmatavimai ir kt. detalės atitinka istorinius tyrimus. Kai jau paprašome artimųjų DNR mėginio, jiems suteikiame ypatingą viltį, už kurią jaučiame atsakomybę. Tačiau palaikų ieškome ne tik giminaičių iniciatyva.

A. Skamarakaitė: Centro vadovas prof. Adas Jakubauskas teigė, kad artimiausiu metu tikėtis surasti Juozo Vitkaus–Kazimieraičio ir Liongino Baliukevičiaus–Dzūko palaikus. Kuo pagrįsta ši viltis?

D. Žygelis: Tarp reekshumuotų 34 Leipalingio palaikų nėra nei Vitkaus, nei Baliukevičiaus. Tačiau šalia mes žinome plotus, kur turi būti paslėpti kitų partizanų palaikai. Šią vasarą planuojame ten pradėti archeologinius tyrimus ir tikimės surasti dar virš 100 partizanų palaikų, tarp kurių – didelė tikimybė – gali būti Kazimieraičio ir Dzūko palaikai. Tačiau mums labai svarbūs ne tik vadai, nes, kaip sakė Centro direktorius, be eilinių kovotojų nebūtų ir vadų.

A. Skamarakaitė: Ieškant palaikų, ar svarbu partizanų žuvimo metai? Ar realu surasti daugumą partizanų, jei žuvusių apie 20 tūkstančių?

D. Žygelis: Paieškoms žuvimo metai yra svarbūs. Žuvusius partizanus mes skirstome į dvi grupes: tie, kuriems KGB įvykdė mirties bausmę, ir tie, kurie žuvo kovos lauke. Dalis tų, kuriems įvykdyta mirties bausmė iki 1947 m., yra surasti Tuskulėnų kapavietėje. Nuo 1947 m. iki 1950 m. mirties bausmė buvo sustabdyta. Kur buvo užkasami iškart po to, kai mirties bausmė gražinta, kol kas dar nežinome – ta vieta yra kažkur šalia Vilniaus, tikiu, kad ją rasime. Vėliau buvo dar 2 etapai: kai buvo šaudoma ne Lietuvoje, o Maskvos Butyrkų kalėjime (ten buvo sušaudytas ir vėliau kremuotas partizanų vadas Jonas Žemaitis–Vytautas) ir kai mirties bausmė vėl vykdyta Lietuvoje – tuomet palaikai buvo užkasami Vilniaus Našlaičių kapinėse. Našlaičių kapinėse jau suradome visus partizanus, kuriems įvykdyta mirties bausmė, tačiau ten radome ir Antaną Kraujelį, kuris žuvo kovodamas, tad viliamės ten rasti ir daugiau palaikų partizanų, žuvusių po 1956 metų. Dalis mūšyje žuvusių palaikų yra surasta jau 1988 metais, kai partizanų ekshumacijas iš po krūmų dar stebėdavo KGB. Iki 1995 m. tokių partizanų palaikų buvo

surasta apie tūkstantį, o gal ir daugiau – tikslios statistikos nėra. Kita dalis, kaip minėta, rasta Tuskulėnuose, Maskvoje, ar palaidota pačių bendražygių. Dar dalis yra sribų užkasta prie miestelių, valsčių centrų – nemažai šių vietų nesurasta, jas vadiname probleminiais atvejais. Tačiau vilties teikia tai, kad tobulėja paieškų technika, o valstybė, regis, nusiteikusi remti šias paieškas. Tai valstybės garbės reikalas – surasti tuos, kurie paaukojo gyvybes už valstybės laisvę.

LRT, 2021-02-17.

„DIRVAI“ AUKOJO:

K. Civinskas, Breksville, OH	45
B. Pautienis, Richmond Hts., OH	45
V. Adams, Destin, FL	20
R. Lukas, Interlaken, NJ	5

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

Iškelsim vėliavas, iškelsim, Plaikstysis spalvos danguje, 16-a Vasario – šventė, Svarbiausia Lietuvai diena.

LIETUVAI

Leonas Milčius

O Lietuva,
Tu - motinėle mano išbučiuota,
Tu - obelis parimusi lankoj,
Tiek kartų nuskriausta ir nepaguosta,
Lig šiol nesutelpi dainoj.

Tu - pasaka nepasekta, tu - baltas laukas
Tu - slaptas virpulys svaigus, tu - žydinti gėlė,
Ateinančių viltis, nueinančių paguoda
Tu motina visų,
viena,
vienintelė.

Širdy lietuvio užrakinta,
Tik niekieno neužmiršta,
Žalioji rūta...
nenuškinta,
Buvai ir liksi mylima.

Mažai tau žodžių skambių sakom,
Mažai dainuojame dainų,
Lyg meldamiesi atsiprašom,
Kai šnabždam:
- Lietuvą myliu.

1975 m. vasario 16 d.
Raudondvaris

LIETUVIŲ RADIOJO PROGRAMA girdima antradieniais
9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką,
82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.

Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

TOKIJO OLIMPIADA TURĖTŲ VYKTI STEBINT ŽIŪROVAMS

Tokio olimpiados žaidynių organizavimo vadovė Seiko Hashimoto. AP

Tokio olimpiada turėtų vykti su žiūrovais tribūnose, nepaisydama susirūpinimo dėl žaidynių organizavimo pandemijos metu sakė naujoji jų vadovė Seiko Hashimoto.

S. Hashimoto, Tokio olimpiados vadovė, japonų žiniasklaidai sakė, kad žai-

dynėse, kaip ir kituose svarbiuose sporto renginiuose, turėtų būti žiūrovų, nors jų skaičių reiktų riboti.

Bet koks galutinis sprendimas priklausys nuo koronaviruso pandemijos, vasario 26 d. žurnalistams sakė S. Hashimoto.

„Mums galvojant apie galimybę surengti olimpiadą be gerbėjų tribūnose, sportininkai tikrai klaus, kodėl nėra gerbėjų tik olimpinėse ir parolimpinėse žaidynėse, o kitos varžybos įsileidžia žiūrovus“, – sakė S. Hashimoto. Ją citavo laikraštis „Asahi Shimbun“.

„Visi nori greito sprendimo dėl krypties žiūrovų klausimu, kad parengtų bilietus ir apgyvendinimą viešbučiuose“, – pridūrė S. Hashimoto.

Septyniose olimpiadose dalyvavusi ir politike tapusi S. Hashimoto pakeitė 83 metų Yoshiro Mori, likus penkiems mėnesiams iki olimpiados atsistatydinusi dėl seksistinių pastabų apie moteris.

Olimpiados pareigūnai yra sakę, kad artimiausiais

mėnesiais gali būti priimti atskiri sprendimai dėl žiūrovų iš Japonijos ir žiūrovų iš užsienio.

S. Hashimoto komentarai pasirodė japonų pareigūnams imantis veiksmų atšaukti draudimą užsienio sportininkams atvykti į olimpiadą, galbūt po kovo 7-osios, kai turi baigti galioti ekstremalioji padėtis Tokijo regione, pranešė laikraštis „Nikkei“ ir naujienų agentūra „Kyodo“.

Tai sudarytų sąlygas nuo balandžio rengti olimpinius bandomuosius renginius, o nuo kovo – futbolo pasaulio čempionato atrankos rungtynes, nurodė „Kyodo“.

Olimpiados organizatoriams vis dar sunku sklaidyti japonų visuomenės skeptišką požiūrį į žaidynių saugumą ir jų surengimo būtinybę pan-

demijos metu.

Olimpiada turėjo įvykti 2020-ųjų vasarą, bet dėl pandemijos metams buvo atidėta.

Apklausa rodo, kad maždaug 80 proc. japonų pritaria siūlymams olimpiadą apskritai atšaukti arba dar kartą atidėti.

Tokio regione vis dar galioja ekstremalioji padėtis, o liginėms sunku dorotis su joms tenkančiu krūviu, nors per parą išaiškinamų užsikrėtimo atvejų skaičius pastarosiomis savaitėmis reikšmingai sumažėjo.

„Parama olimpiados surengimui nepadidės, kol neišsprėsime įvairių susirūpinimą keliančių klausimų dėl naujojo koronaviruso pandemijos, įskaitant rimtą apkrovą medicininės priežiūros struktūrai“, – sakė S. Hashimoto. LRT

DARIAUS LABANAUSKO PERGALĖ SMIGIO VARŽYBOSE

„Players Championship 3“ tūnyre netikėtą pergalę iškovojo Darius Labanauskas (PDC-43), kuris rezultatu 6:3 pirmajame etape įveikė Michaelą van Gerweną (PDC-2). Lietuvis iškovojo dar dvi pergalės, tačiau vėliau turėjo pripažinti Raymondo van Barneveldo pranašumą – jam D. Labanauskas nusileido rezultatu 1:6.

Tai buvo pirmoji D. Labanausko karjeros pergalė prieš M. van Gerweną. Iki šiol lietuvis Nyderlandų atstovui buvo nusileidęs tris kartus iš eilės.

Darius Labanauskas.

Vida Press nuotr.

Susitikimo pradžioje M. van Gerwenas pirmavo 1:3, bet tuomet 5 legus iš eilės laimėjo D. Labanauskas ir ne-

besidairė atgal.

M. van Gerwenas yra tapęs pasaulio smiginio čempionu 2014, 2017 ir 2019 metais.

D. Labanausko kitame etape lauks Steve'o Lennono (PDC-47) ir Jelle Klaasen'o (PDC-56) dvikovos nugalėtojas.

Kitame etape lietuvis ir

susitiko su Steve'u Lennono (PDC-47), kurį įveikė rezultatu 6:3, tokiu pačiu rezultatu D. Labanauskas susitvarkė ir su Justinu Pipe'u (PDC-49), tačiau galiausiai turėjo pripažinti kito Nyderlandų smiginio atstovo R. van Barneveldo pranašumą ir pralaimėjo rezultatu 1:6. LRT

AUSTRIJOS KALNUOSE – FANTASTIŠKAS LIETUVOS TINKLININKŲ ŽAIDIMAS

Sniego tinklinis.

CEV nuotr.

9 pergalės iš 10 galimų ir visi kelialapiai į pajėgiausiųjų aštuntuką – taip įspūdingai Lietuvos komandos pradėjo pasirodymą Austrijoje vykstančiame antrajame Europos sniego tinklinio turo etape, rašoma pranešime žiniasklaidai.

Moterų turnyre į pusfinalį jau prasibrovė pirmoji Lietuvos komanda – Vytėnė Vitkauskaitė, Karolė Virbickaitė, Urtė Andriukaiytė ir Greta Miliauskytė. Jos trečiajame rate susitiko su antrąja Lietuvos ekipa – Lilija Frelik, Vlada

Oganauskiene bei Diana Kancevėčiene – ir jas įveikė 2–0 (15:13, 15:8).

Pirmajame rate pirmoji Lietuvos komanda 2–0 (15:8, 15:3) nepasigilėjo Austrijos–3 ekipos, o antrajame po 39 min. trukusios kovos 2–1 (20:18, 11:15, 15:9) palaužė Čekijos tinklininkų pasipriešinimą.

Antroji Lietuvos ekipa pirmajame rate 2–0 (15:8, 15:9) pranoko ukrainietes, o antrajame 2–1 (15:11, 7:15, 15:12) palaužė pirmąją Vengrijos komandą. Lilija Frelik, Vlada

Oganauskiene bei Diana Kancevėčiene dėl vietos pusfinalyje galės kovoti sekmadienį ryte.

Pasirodymą turnyre tęsia ir trečioji Lietuvos komanda – Gerda Grudzinskaitė, Jekaterina Kovalskaja bei Dominyka Naudužaitė. Jos pirmajame rate 2–0 (15:5, 15:13) įveikė Italijos atstoves, bet antrajame 1–2 (15:8, 12:15, 11:15) nusileido antrajai Austrijos ekipai.

Su vienu minusu kovojančios Lietuvos atstovės vėliau 2–0 (15:4, 15:8) nepaliko vilčių Slovėnijos tinklininkėms ir taip pat pelnė vietą tarp aštuonių stipriausių komandų.

Vyrų turnyre be pralaimėjimų žygiuoja vienintelė Lietuvos komanda – Arnas Rumševičius, Paulius Matulis, Tomas Staševičius ir Julius Mikučionis. Jie D grupės pusfinalyje per 21 min. 2–0 (15:6, 15:12) įveikė Šveicarijos atstovus. Kovoje dėl pirmosios vietos grupėje lietuviai per 28 min. 2–0 (18:16, 15:12) pranoko Slovėnijos tinklininkus. LRT

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

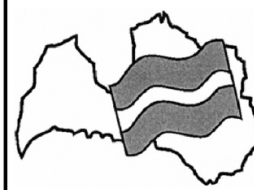
William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuočiai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsina, Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:

www.latvianclevelandcu.org

www.facebook.com/latvianclevelandcu

